Jaargang 115. Woensdag, 24 December 1856. No. 154.

GRONINGER COURANT.

ALGEMEEN DAGBLAD

voor de Stad en Provincie Groningen.

Bij deze Courant is verzonden *Bijblad* no. 37, inhoudende: *Verslag van de handelingen der Staten Generaal.*

Verkiezing.

BURGEMEESTER en WETHOUDERS van *Groningen* maken bekend, dat de VOORZITTER en STEMOPNEMERS van de KIESVERGADERING voor de benoeming van LEDEN van de KAMER van KOOPHANDEL en FABRIJKEN te *Groningen*, aan hen hebben ingezonden het **PROCES-VERBAAL** wegens de inlevering en opening op den 20sten dezer, van de **STEMBRIEFJES** voor de Verkiezing bij herstemming van een Lid der gemelde Kamer, waaruit blijkt, dat van de **50** uitgebragte stemmen, die allen geldig zijn bevonden, **31** zijn uitgebragt op den Heer **A. VAN CALCAR** en 19 op den Heer **J. GORTER**, zoodat eerstgenoemde als **Lid** van de **Kamer van Koophandel en Fabrijken** is gekozen.

Voorts, dat het PROCES-VERBAAL ter SECRETARIJ der Gemeente voor een ieder ter inzage is nedergelegd.

GRONINGEN, 22 December 1856.

Burgemeester en Wethouders: J. SLOT,
De Secretaris: HORA SICCAMA.

Afkondiging.

De BURGEMEESTER en WETHOUDERS van *Groningen* doen te weten, dat door den RAAD dier Gemeente, in zijne Vergadering van den 13den December 1856, is vastgesteld de volgende **Verordening:**

De RAAD der Gemeente *Groningen*, —

Gezien de voordragt van de Raadscommissie voor de Gasfabrijk van den 24sten November 1856, no. 16;

Overwegende, dat bij **brand** de tegenwoordigheid van **Ambtenaren** der **Gasfabrijk** noodzakelijk kan zijn, en hunne toelating tot de plaats van den brand dient verzekerd te worden, —

Heeft besloten:

Art. 1. In artikel 10 van het Brandreglement, vastgesteld den 10den Februarij 1855 en afgekondigd den 28sten dier maand, worden bijgevoegd:

achter de derde alinea, eene nieuwe alinea, luidende:

door den Directeur en den Opzigter der Gasfabrijk, een wit lint, waarop met zwarte letters het woord: GASFABRIJK.

Achter de tiende (nu elfde) alinea eene nieuwe alinea, luidende:

door de Fitters en Handlangers der Fitters van de Gasfabrijk, een witte lederen armband, waarop met zwarte letters het woord: GAS.

Art. 2. In artikel 53 van het Brandreglement worden bij de eerste alinea gevoegd de woorden:

aan den Directeur, den Opzigter en de Fitters van de Gasfabrijk.

Art. 3. In de tweede alinea van art. 55 van het Brandreglement worden achter de woorden: **tot het brandwezen**, tusschengevoegd de woorden: **de Gasfabrijk.**

Art. 4. Deze Verordening verbindt met den dag harer afkondiging.

Gedaan te *Groningen*, ter openbare Raadsvergadering van den 13den December 1856.

De Burgemeester:
(*get.*) J. SLOT.
De Secretaris:
(*get.*) HORA SICCAMA.

Zijnde deze Verordening aan de GEDEPUTEERDE STATEN van *Groningen*, blijkens hun berigt van den 18den December 1856, no. 20, in afschrift medegedeeld.

En is hiervan afkondiging geschied, waar het behoort, den 24sten December 1856.

Burgemeester en Wethouders: J. SLOT.
De Secretaris: HORA SICCAMA.

NIEUWSTIJDINGEN.

PERZIE.

Het *Journal de Constantinople* deelt nadere berigten betrekkelijk den val der Afghaansche vesting Herat mede. Men leest daarin dat de stad zich, toen zij met hongersnood en met eene bestorming bedreigd werd, overgegeven heeft en door de overwinnaars met eene in het Oosten ongewone menschelijkheid behandeld is. De troepen van den Schach trokken ordelijk de vesting binnen, namen er de krijgstucht in acht en pleegden er geen geweld, zoodat er ongestoorde orde heerschte. De kolonel *Buhler*, een gewezen genie-officier van het Fransche leger, die de werkzaamheden der langdurige belegering geleid had, was door den Schach tot den rang van brigade-generaal verheven.

Verder drukt dat blad zijne hoop uit, dat de Fransche regering al het mogelijke zal doen, om Perzië te overreden, aan Engeland genoegdoening te geven, en een oorlog te doen staken, die voor beide partijen niet dan nadeelig kan zijn. Als Frankrijk aan Perzië eene onafhankelijke stelling verzekert, zal het een nieuw bewijs hebben geleverd van de trouw en goede gevolgen van zijn bondgenootschap met Engeland.

Deze ook in andere dagbladen uitgedrukte verwachting, dat de oorlog tusschen Engeland en Perzië door de bemiddeling van Frankrijk voorkomen zoude worden, wordt nog geenszins uit Engeland bevestigd. De regeringsgezinde Engelsche bladen weten hiervan nog niets, en de *Morning Star* berigt zelfs, dat nog den 18den dezer twee transportschepen bevel hebben ontvangen, zich gereed te houden tot het overbrengen van troepen, terwijl aan zes andere een gelijk bevel is gegeven voor het transport van krijgsmaterieël.

ITALIE.

De aanslag op Koning *Ferdinand* heeft niet alleen aanleiding gegeven tot eene betuiging van deelneming van wege de aanwezige Franschen en Engelschen in Napels, maar ook van de hoven van Parijs en Londen, die deze beleefdheid hebben willen bewijzen, ofschoon de diplomatieke betrekkingen ook afgebroken zijn. Men hoopt dat deze houding zal medewerken om de verwikkelingen tusschen Napels en de Westersche mogendheden te spoediger te doen bijleggen.

— Te Rome is het hooge feest van den 8sten dezer alleen met kerkelijke plegtigheden gevierd. De oprigting der marmeren zuil, die het metalen standbeeld der vlekkeloos ontvangen maagd zal dragen, is uitgesteld, omdat alle aanstalten voor dat moeijelijke werk nog niet voltooid waren; zij zou evenwel, naar men hoopte, eerlang plaats hebben, en men koesterde de verwachting, dat alsdan tevens eene amnestie door den Paus uitgevaardigd zou worden, welke eerst tegen den 8sten Dec. te gemoet gezien was.

SPANJE.

In de Madridsche dagbladen van den 16den wordt als stellig medegedeeld, dat het ministerie definitief besloten heeft tot de wederinvoering der in 1854 door de progressisten-partij afgeschafte belasting op voorwerpen van algemeen en dagelijksch gebruik; het daartoe strekkende besluit is reeds door de Koningin onderteekend.

Toen die belasting afgeschaft was, werd, gelijk men zich herinnert, eene directe belasting, onder den naam van *nationalen omslag*, ingevoerd met het doel om aan de schatkist het geleden verlies althans gedeeltelijk te vergoeden. Dit middel tot stijving der schatkist schijnt het ministerie te willen behouden.

Al de militaire geëmploijeerden bij het huis des Konings zijn door andere vervangen. De minister van oorlog, de heer *Urbistondo*, is tot markies verheven.

Uit Madrid ontvangt men voorts het bergt dat men daar en in geheel Spanje er op bedacht is om de *Heilige* Inquisitie weder in te stellen. De organen der clericale partij eischen die wederinstelling sedert eenige dagen openlijk. Men verneemt tevens dat eenige hooggeplaatste personen dit denkbeeld in hunne bescherming hebben genomen en dat men slechts op de eerste en beste wijziging van het ministerie wacht, om dat heillooze denkbeeld te verwezenlijken. — In hoever dit berigt overeenkomstig de waarheid is, zal de tijd moeten leeren, maar zóó veel is zeker, dat in sommige provinciën van Spanje de inquisitie als het ware reeds feitelijk hersteld is. Nog dezer dagen is door den burgerlijken gouverneur van Saragossa eene circulaire uitgevaardigd, waarin hij aan de politie in last geeft, om onverpoosd diegenen op te sporen, en strengelijk te straffen, die blijken geven, » dat zij niet met godsdienstige gevoelens bezield zijn." Er hebben dan ook op last der civiele overheid reeds talrijke arrestatiën plaats gehad, zonder dat de gearresteerden weten aan welk misdrijf zij zich schuldig maakten.

DUITSCHLAND.

Bij de Pruissische kamer van afgevaardigden hebben eenige leden, aan wier hoofd zich de heer *Mathis* bevindt, op nieuw het voorstel ingediend, betreffende de drukpers, dat in de vorige zitting onafgedaan is gebleven. Het luidt aldus: de regering zal de bevoegdheid der politie in drukpers-aangelegenheden binnen de grenzen der wettelijke voorschriften terugbrengen, en beletten dat door het gebruik maken dier bevoegdheid de vrijheid der drukpers, zoocals die bij de constitutie en bij afzonderlijke wetten bepaald is, vernietigd of verkort worde. Na de kersvacantie zal dit voorstel door eene commissie onderzocht worden.

— De Pruissische regering heeft met eenige Duitsche staten onderhandelingen aangeknoopt om vrijen doortogt voor de eventueel naar Zwitserland te zenden troepen. Deze onderhandelingen zijn reeds ver gevorderd. Men berekent dat het operatieleger van Pruissen voorloopig 135,000 man zal bedragen.

ZWITSERLAND.

Volgens een berigt uit Bern van den 19den dezer, was aldaar eene nota van de Pruissische regering ontvangen, waarbij deze kennis geeft, dat zij het diplomatiek verkeer met Zwitserland heeft afgebroken. De bondsraad, daarop in buitengewone zitting vergaderd, heeft besloten, de bondsvergadering bijeen te roepen tegen den 27sten dezer maand. — Hopen wij, dat deze zich minder onhandelbaar zal betoonen dan de bondsraad en het niet tot eene ernstige botsing met Pruissen zal laten komen. Men mag zich met die hoop te meer vleijen, nu Frankrijk in de laatstelijk medegedeelde nota duidelijk heeft te verstaan gegeven, dat het de Zwitsersche regering in geenen deele zal ondersteunen.

Eene depêche uit Bern van den 20sten houdt in, dat de bondsraad besloten heeft de stafofficieren zoo spoedig mogelijk bijeen te roepen en de lijst der benoemde kommandanten der verschillende corpsen aan de kantons mede te deelen. Generaal *Bourgeois* zal Basel bezetten met 10,000 man, generaal *Ziegler* het kanton Schaffhausen met eene gelijke magt. Een onbeperkt oorlogscrediet is toegestaan. De uit het land afwezige dienstpligtige personen zijn teruggeroepen. De krijgstoerustingen zijn algemeen. De studenten der hoogeschool te Zurich hebben zich voor de militaire dienst aangeboden. De geestdrift is bij het volk steeds toenemend.

Wat de houding van Engeland in de Zwitsersche aangelegenheden betreft, wordt in een schrijven uit Berlijn te kennen gegeven, dat de regering van dat land geprotesteerd heeft tegen het algemeen verbreid gevoelen, als zou zij de Zwitsersche bewindsmannen in hunne weigering versterkt hebben. De Engelsche gezant moet in tegendeel zoowel te Bern als te Berlijn tot gematigdheid en tot eene vereffening langs den diplomatieken weg aangespoord hebben.

DENEMARKEN.

In Koppenhage wint het gevoelen meer en meer veld, dat het met de magt en den invloed van den minister *v. Scheele* spoedig ten einde zal zijn, hetgeen zoowel voor de innerlijke aangelegenheden, als voor de betrekkingen van Denemarken tot de overige mogendheden, voor hoogt wenschelijk wordt gehouden. De Oostenrijksche en Pruissische nota's, ter zake van den verkoop der Holstein-Lauenburgsche domeinen, zijn tot dus verre nog onbeantwoord gebleven.

GROOT-BRITTANJE.

De faillissementen nemen in Engeland zoo schrikbarend toe, dat de gemoederen zich beginnen te verontrusten. Gedurende de vorige week zijn er 43 aangegeven.

— In Groot-Brittanje bragt de belasting op de honden van ult. Maart 1855 tot ult. Maart 1856 ruim 25 tonnen gouds op.

— Aan dr *Livingstone* (van wien wij reeds bij herhaling gesproken hebben) is in eene plegtige vergadering der Londensche maatschappij tot bevordering der kennis van den aardbol, een gouden eerepenning uitgereikt, als blijk van erkentelijkheid voor de diensten welke die onvermoeide reiziger door zijne langdurige togten in Afrika's binnenland aan de zaak der wetenschap en der menschheid bewezen heeft. In zijn antwoord op de hoogst vereerende woorden, waarmede hij door den voorzitter der vergadering toegesproken werd, betuigde hij, dat hij zijnen arbeid nog niet voltooid maar naauwelijks begonnen achtte, en dat hij werkzaam zou blijven voor het groote doel, de opneming van den armen negerstam in het huisgezin des menschdoms.

— Wij hebben dezer dagen gemeld, dat de beroemde pater *Matthew*, de apostel der matigheid, in vrij hoogen ouderdom te Queenstown in Ierland overleden is. Katholijk priester in een land, waar veel godsdiensthaat bestaat, was het pater *Matthew* evenwel gelukt aller harten tot zich te winnen. Het door hem gestichte matigheidsgenootschap telt evenveel aanhangers onder de Protestanten als onder de Katholijken. In de laatste tijden heeft Koningin *Victoria* eene jaarlijksche inkomst van 300 p. st. (*f* 3600) uit hare bijzondere kas aan den edelmoedigen prediker der matigheid toegelegd, als een bewijs van erkentelijkheid voor de weldaad, welke hij aan haar volk bewezen heeft. Pater *Matthew* was uit een adellijk geslacht, uit het land Wallis afkomstig, gesproten. Hij omhelsde den geestelijken stand in het jaar 1814 en onderscheidde zich weldra door zijnen ijver voor het geestelijk en stoffelijk welzijn zijner kudde. Het vertrouwen, dat hij zelfs aan de Protestanten inboezemde, was zoo groot, dat de leden van het genootschap der Vrienden, die besloten hadden eenen dijk op te werpen tegen den meer en meer toenemenden voortgang der dronkenschap in alle standen der Iersche maatschappij, zich tot pater *Matthew* wendden, en hem verzochten, zich aan het hoofd van dat verbond tot bevordering der zedelijkheid te stellen.

De waardige man aanvaardde deze taak en de goede uitkomsten bekroonden weldra zijne pogingen. Reeds in 1829 had » de beweging" ten voordeele der matigheid eene groote vlugt genomen. Te Nenagh waren op één dag 20,000 personen en te Galway in twee dagen 400,000, die de verbindtenis onderteekenden, om zich voortaan geheel van bedwelmende dranken te zullen onthouden. Te Longhrea, en te Portumna vond de zaak der matigheid in eene enkele week van 180- tot 200,000 leden. De hoofdstad van Ierland, Dublin, leverde 70,000 leden in den tijd van vijf dagen. Werden al die beloften gehouden? Dat zouden wij niet durven waarborgen: maar die wending levert niettemin het onwederstaanbaar bewijs van den ijver des zendelings en van de kracht zijner prediking. Na de matigheid in zijn vaderland gepredikt te hebben, reisde pater *Matthew* naar Engeland en van daar naar Amerika; overal werd hij met eerbied, met sympathie ontvangen en zijne vurige, overredende taal bragt allerwege bekeeringen te weeg, waarvan vele duurzaam waren.

Een vrij zonderling feit in het leven van den apostel der matigheid is, dat, nadat hij het overschot van zijn erfdeel aan goede werken had uitgeput, hij grootendeels leefde van den onderstand, hem verschaft door zijnen broeder, distilleerder in het zuiden van Ierland. Nu gebeurde het dat pater *Matthew* ging prediken in de stad, alwaar zijn broeder woonde er zoo veel opgang maakte en het getal der gebruikers van sterken drank er zoodanig afnam, dat zijn broeder eensklaps zijne betalingen moest schorsen en zich failliet verklaren. Dit ongeluk verflaauwde op geenerlei wijze den ijver van pater *Matthew* en zijn broeder zelf verduurde die ramp met eene geheel christelijke gelatenheid.

FRANKRIJK.

De dag, waarop de conferentie zal vergaderen, is nog niet bepaald; zelfs wilde men na weder weten dat die conferentie voor onbepaalden tijd was uitgesteld. Ofschoon wij vooralsnog hieraan geen geloof slaan, mag men het er toch wel voor houden, dat de bijeenkomst der diplomaten niet meer voor het einde van dit jaar zal worden gehouden. De correspondentiën uit Weenen spreken nog van moeijelijkheden, welke door Oostenrijk en Engeland zijn opgeworpen, ter zake van den zin, in welken Frankrijk het tractaat, wat Bolgrad aangaat, meent te moeten opvatten. Men gewaagt voorts van eischen, betreffende het bezit der zoogenaamde Delta van den Donau, welke Turkije zou meenen te moeten doen gelden. Volgens velen strekt een en ander ten bewijze, hoe noodig de bijeenkomst der conferentie moet worden geacht.

— Prins *Napoleon* heeft de merkwaardigheden, die hij op zijne wetenschappelijke reis naar het noorden van Europa bijeenverzamelde, voor het publiek ter bezigtiging gesteld. Die verzameling is zeer rijk en belangrijk. Eerst heeft men, in met behulp der photographie gemaakte platen, een naauwkeurig overzigt der landen en steden zelven, met hunne inwoners en de verschillende soorten van vee, welke er gevonden worden; voorts eene verzameling van in die oorden zelven gekochte platen, welke de kleederdragten en gebruiken der inwoners voorstellen; vervolgens eene vrij volledige verzameling kleedingstukken, wapenen, schedels, boeken, waaronder er een gevonden wordt door de Groenlanders in tegenwoordigheid des prinsen gedrukt, handschriften, enz.

— Te Parijs zijn zeer veel Zwitsers in hechtenis genomen, omdat zij zich onbehoorlijke uitdrukkingen hadden veroorloofd over het Neufchatel-artikel in den *Moniteur.*

BELGIE.

Het regeringsblad behelst, ter zake van den 25sten verjaardag der troonsbestijging van Z. M. Koning *Leopold*, het navolgende koninklijke manifest, de dagteekening voerende van den 15den dezer.

» Bij de nationale feesten, welke zijn gevierd in de hoofdstad van het koningrijk, zoowel als in de provinciale hoofdsteden, — overal ben ik met aandoening getuige geweest van de zoo geheel ongedwongene uitdrukking dier edelaardige en uitmuntende gevoelens, aan welke het Belgische volk mij sedert lang heeft gewend, maar die aan de viering van den vijfentwintigsten verjaardag mijner troons-bestijging een geheel bijzonder plegtig en indrukwekkend karakter hebben gegeven.

» Ik had gewenscht mij te kunnen begeven tot in de nederigste gemeenten, ten einde mij omringd te zien van die getrouwe bevolkingen, welke een niet gering gedeelte uitmaken van die natie, aan welker geluk ik een geheel leven van zorg en opoffering heb toegewijd.

» Het is mij eene ware voldoening, door tusschenkomst der plaatselijke besturen, aan het geheele belgische volk de opregte verzekering te kunnen geven, dat mijn gemoed vervuld is met innige dankbaarheid, bij de bewustheid, dat ik op zooveel liefde, zooveel erkentelijkheid mag staat maken."

— De kamer van volksvertegenwoordigers heeft in beraadslaging genomen het ontwerp van wet betrekkelijk den in- en uitvoer van levensmiddelen. Het strekt, gelijk men weet, om het verbod van den uitvoer alleen nog voor de aardappelen in stand te houden en den invoer van granen en andere levensmiddelen aan de betaling van zeer laag gestelde regten tot stijving der schatkist te onderwerpen, terwijl deze bepalingen alleen van tijdelijken aard zouden zijn en met het einde van het volgende jaar ophouden zouden te werken, zullende alsdan welligt de tijdsomstandigheden gunstiger zijn dan thans, om eene definitive regeling dezer aangelegenheid voor te dragen.

Van de zijde der warme liberalen is een amendement voorgesteld, strekkende om den in- en uitvoer van levensmiddelen van alle verbodsbepalingen en regten vrij te stellen.

Daarentegen is door conservative leden en voorstanders van het stelsel van beschermende regten voorgesteld, de thans geldende bepalingen op den in- en uitvoer van levensmiddelen vooreerst onveranderd in stand te houden, en alzoo de wet van den 30sten December 1855 eenvoudig tot den 31sten December 1857 te verlengen.

Deze zoo lijnregt tegen elkander over staande gevoelens van de voor- en tegenstanders van vrijen handel lokten hoogst belangrijke discussiën uit.

Na vier dagen van beraadslaging, waarbij nog onderscheidene amendementen werden ingediend, is men in de zitting van Vrijdag tot stemming overgegaan, en verklaarden zich vooreerst 29 stemmen voor het verbod van uitvoer en 65 daartegen, zoodat dit voorstel niet is aangenomen.

Daarop werd in stemming gebragt het amendement om het verbod van uitvoer van granen tot den 31sten Mei 1857 te verlengen, hetwelk verworpen werd met 56 tegen 37 stemmen. Het amendement, waarbij het stelsel van verbod verlengd wordt tot den 30 April 1857, werd mede verworpen, en wel met 47 tegen 47 stemmen.

Vervolgens bragt de president in stemming het amendement om de thans van kracht zijnde wetgeving te prorogeren tot den 15den Februarij 1857, voor wat betreft de granen, welk amendement werd aangenomen met 50 tegen 41 stemmen. De granen zullen dus tot den 15den Februarij aan het stelsel van prohibitie onderworpen zijn.

Ten slotte wordt het voorstel der centrale sectie, om den uitvoer van aardappelen tot den 30sten April 1857 te verbieden, bij zitten en opstaan aangenomen.

NEDERLAND.

'sGRAVENHAGE, 22 December.

Bij kon. besluit van den 16den dezer is aan den luitenant-ter-zee van de 1ste kl. *A. R. Blommendal* opgedragen de betrekking van hydrograaph der Nederlandsche zeegaten.

Bij besluit van den 18den is de luitenant-ter-zee der 2de kl. *D. J. Brouwer* bevorderd tot luitenant-ter-zee van de 1ste klasse.

— De minister van marine heeft, in navolging van een groot aantal der voornaamste fabrijken in ons vaderland, besloten, om aan de maritieme etablissementen voortaan de werklieden des Dingsdags uit te betalen, in plaats van 's Zaturdags, zoo als tot hiertoe gebruikelijk was. Reeds in het begin van de aanstaande maand zal daarmede worden aangevangen.

— Men schrijft van hier aan de *Amst. Ct.:* » Met genoegen kan ik u melden dat de gezondheidstoestand van den heer *Simons*, ofschoon langzaam, dagelijks verbetert. Daar evenwel het werken, en voornamelijk het spreken over werkzaamheden met verschillende personen, hem door zijnen voorzigtigen geneesheer vooreest nog steeds wordt afgeraden, zoo meen ik het als voor niet onwaarschijnlijk te mogen houden, dat z. exc. tot volkomen herstel, waartoe voornamelijk rust hoog noodig schijnt te zijn, zich eerstdaags voor een betrekkelijk korten tijd uit de residen-

dentie zal begeven, en wel naar een zijner naaste bloedverwanten te Doetinchem."

— De 850 Scheveningsche haringvisschers zijn alle behouden bij hunne gezinnen teruggekomen. De vangst is bovenmatig gezegend geweest. In 't jaar 1850 hebben 59 schuiten 6,600,000 haringen aangebragt; in 't jaar 1855 hebben 101 schuiten 13,396,000 verkregen, in dit jaar hebben 108 schuiten ruim 25 millioenen aangebragt, en zijn de prijzen tot het einde vrij hoog gebleven. — Ook de visscherij met de beug, of het hoekwant, laat zich gunstig aanzien.

AMSTERDAM, 22 December.

Den 21sten dezer overleed alhier onze algemeen geachte stadgenoot mr. *W. D. Cramer*, staatsraad in buitengewone dienst, kommandeur der orde van den Ned. Leeuw, presideni van het provinciaal geregtshof in Noord-Holland, enz. Hij was een man die in zijne verschillende maatschappelijke betrekkingen de algemeene en onverdeelde achting genoot.

— Volgens een berigt uit Londen, is het prospectus uitgegeven van den Noord-Hollandschen spoorweg, welke door eene Engelsche maatschappij zal worden aangelegd. Men ziet daaruit, dat het kapitaal 12 millioen gulden groot zal zijn en uit aandeelen van 240 gulden zal bestaan. De concessie is voor 90 jaren.

— Uit Harderwijk schrijft men aan de *U. C.*: Het is hier een regt Babel; uit alle landen van Europa stroomen vrijwilligers herwaarts, ten einde in onze Overzeesche bezittingen dienst te nemen; niet alleen Europeanen, maar ook vele Afrikanen, vrijgemaakte slaven uit de Engelsche koloniën; zelfs een Chinees, ofschoon afgekeurd, heeft zich vrijwillig aangegeven. Des avonds vallen er dan ook van tijd tot tijd in de kroegen zware en niet zelden bloedige vechtpartijen voor, vooral tusschen de Duitschers en Italianen, waarvan de laatsten allen dolken en de eersten messen bij zich dragen of ook wel steenen in hunne zakdoeken binden, om daarmede op hunne wederpartij aan te vallen. Eene nieuwe bezending van 60 manschappen is l.l. Zaturdag uit Londen aangekomen. De meesten zijn nog afkomstig uit den Krim-veldtogt.

ARNHEM, 22 December.

Eergisteren leed onze stad een gevoelig verlies door het plotseling afsterven van den heer *J. W. Elink Sterk*, doctor in de letteren, ridder der orde van den Ned. Leeuw, sedert 1842 rector der Latijnsche school te dezer stede, lid van onderscheidene geleerde genootschappen en van de plaatselijke schoolcommissie, in den ouderdom van ruim vijftig jaren.

De maatschappij en in het bijzonder deze stad verliezen in hem een harer nuttigste mannen, die zich door zijne groote kundigheden de grootste achting had doen verwerven.

HARLINGEN, 21 December.

Zoo als in verscheidene andere steden des lands, circuleert ook hier ter plaatse een adres van toejuiching en dank aan Z. M. den Koning, voor het niet aannemen van het door minister *Simons* aangevraagd ontslag. Reeds hebben daarop 70 der notabelste ingezetenen geteekend, bijna uitsluitend kiezers en allen mannen die door hunnen stand gerekend mogen zijn *wel* in staat te wezen om te weten wát ze doen. (*Leeuw. Ct.*)

Ook in Zwolle circuleert een dergelijk adres.

ASSEN, 22 December.

Door de Drentsche kanaal-maatschappij is in de vorige week een aanvang gemaakt met de verlenging der Hoogeveensche vaart tot in de Emmerveenen.

— Door het prov. geregtshof alhier zijn wederom drie kolonisten uit Veenhuizen, wegens het schrijven van brandbrieven, ieder tot tien jaren tuchthuisstraf veroordeeld. Onder deze bevindt zich een die reeds *zeven* malen uit de militaire dienst is gedeserteerd, en verklaarde hij aan den president, dat, als hij weder op vrije voeten kwam, hij dan brand zoude stichten.

GRONINGEN, 23 December.

Bij kon. besluit van den 18den dezer is aan mr. E. J. OFFERHAUS, op zijn verzoek, eervol ontslag verleend als majoor, met den personelen rang van luitenant-kolonel, kommandant der dienstdoende schutterij te Groningen, onder dankbetuiging voor de door hem bewezene langdurige en goede diensten, en met vergunning om de uniform der schutterij, met de onderscheidings-teekenen aan zijnen rang van luitenant-kolonel verbonden, voortdurend te blijven dragen.

— L.l. Zaturdag is aan de Hoogeschool alhier bevorderd tot Doctor in de Geneeskunde, de heer A. J. DE GROOT, van *Vries*, na het verdedigen van eene *Verhandeling over de Melk*.

— Bij den landbouwer H. J. DE BOER, te *Pieterzijl*, is den 20sten dezer een kalf gedood, hetwelk aan de besmettelijke longziekte leed en bij de lijkopening ook werkelijk door die ziekte aangetast bevonden is; het vleesch is geheel goed gekeurd en in consumtie gebragt.

— In den nacht van den 19den op den 20sten dezer is in het land van J. T. SCHULING, te *Wyldendorp*, een schaap geslagt. Het schijnt den daders hoofdzakelijk om het vet te doen geweest te zijn, want slechts dit, behoorlijk van de darmen afgemaakt, benevens het achtergedeelte van het vleesch, hebben ze medegenomen; terwijl de huid met de nog zich daarin bevindende voorvierendeelen in het land is achtergebleven. Het ware in het belang der openbare veiligheid zeer te wenschen, dat de daders van zulke feiten, die maar al te dikwijls ten nadeele der veehouders worden gepleegd, in handen der justitie mogten geraken en streng gestraft worden.

— De *Kamper Ct.* vestigt weder de aandacht op de *spoorwegen naar en door de Noordelijke provinciën*. Daar het uit de laatste discussiën in de Tweede Kamer der Staten Generaal gebleken is, dat de behoefte aan die spoorwegen niet enkel erkend wordt door vele leden dier Kamer, maar dat ook het tegenwoordige Gouvernement bereid is om mede te werken tot bevrediging der billijke wenschen van de natie ten dezen, — acht dat blad de tijd gekomen, waarin men zich mag vleijen, dat die wenschen van het volk, wanneer ze met eerbiedigen ernst en langs wettigen weg worden voorgedragen, geopende ooren en welwillende medewerking zullen vinden bij den minister van binnenlandsche zaken; en het oordeelt het zelfs burgerpligt om zich in dit tijdstip eenparig te wenden tot het goëerbiedigd Hoofd van den staat.

» Wij vertrouwen — zoo lezen wij verder — dat Hd. verlicht oordeel zal gelieven in te zien, dat ook deze belangen behooren tot dezulken, welke alleen door Z. M. zorgende bemoeienis op afdoende wijze kunnen behartigd worden

» De bevordering van deze aangelegenheden is metderdaad eene zoo dringende behoefte voor ons volkswelzijn, dat daarvan de aandacht niet langer door andere beschouwingen behoort afgeleid te worden, ten ware wij ons zelven te eeniger tijd, en dan te laat, willen te beschuldigen hebben van achteloosheid.

» Met genoegen vernemen wij dus, dat verschillende ingezetenen in de Noord-oostelijke provinciën des rijks het voornemen hebben opgevat, om zich te wenden tot Z. M. onzen geëerbiedigden Koning met de dringende bede: » dat het Zijner Majesteit moge behagen om ook *naar* en *door* de Noord-oostelijke provinciën des rijks spoorwegen te laten aanleggen met den spoed, op zoodanige wijze en door middelen als Zijner Majesteits regering ten dienste staan." "

Ook wij zouden er wel op willen aandringen dat eveneens uit deze stad en uit deze provincie wederom stemmen opgingen welke zich aan die uit Kampen en elders aansloten, opdat moge blijken hoe algemeen de in bovenstaand verzoek uitgedrukte wensch door de ingezetenen in de noordelijke provinciën wordt gedeeld. Maar wij moeten toch ook doen opmerken, dat reeds bij herhaling zoowel van wege de besturen dezer stad en provincie, als van wege de onderscheidene kamers van koophandel en de ingezetenen adressen te dezer zake aan de hooge Regering zijn opgezonden, zoodat omtrent dien algemeenen wensch geen twijfel meer kan bestaan. Wat wij daarom liever zagen, en waarop wij bij deze gelegenheid meenen te moeten aandringen, is dit, dat zich hier eindelijk eens eene commissie van eenige mannen opwierp die alleen uit zucht om het algemeen belang te bevorderen, handen aan het werk sloeg en, ware het vooreerst alleen voor het gedeelte van het spoorwegnet tusschen hier en de Hannoversche grenzen, het initiatief op zich nam door de daartoe noodige voorbereidende werkzaamheden te verrigten en de vereischte kapitalen bijeen te brengen. Wij houden ons overtuigd, dat de hooge Regering, — die nu door de tegenwoordige concessionarissen telkens op sleeptouw wordt gehouden, en aan dezen, bij gemis aan andere personen, steeds op nieuw uitstel geeft van het vervullen harer verpligtingen, die waarschijnlijk nimmer zullen worden vervuld — gretig de gelegenheid zou aangrijpen om die personen te ondersteunen, die alleen het algemeen belang op het oog hebben en daarom ook op algemeene sympathie zouden kunnen rekenen.

— Volgens een partikulier schrijven uit *Grand Rapids* in Michigan, een der Vereenigde Staten van Noord-Amerika, van den 16den November j.l., was men aldaar eene sterke vorst verwachtende. De oudste Amerikanen mogt het niet heugen, dat de beeren daar zoo vroeg uit het noorden (het onbewoonde bosch- en bergachtige gedeelte van Michigan) waren overgekomen. De eerste beer werd bij Polkton door de Indianen geschoten en woog 350 Amerikaansche ponden, en daar de Amerikanen nog liever bearstick dan beefstick eten en op beerenvleesch zeer verzot zijn, werd de beer met huid en haar voor 300 dollars verkocht; men betaalde gretig een dollar voor één pond vleesch. In het midden van November had men reeds 300 beeren en vele wolven (die niet eetbaar zijn) geschoten.

Tentoonstelling van vee te Parijs in 1857.

In het belang van den goeden naam van het rundvee in de provincie Groningen, rekenen wij het niet ongepast, de aandacht der veehouders nog eens, *nu het nog tijd is*, te bepalen op de belangrijke aankondiging van de commissie van landbouw in dit gewest van den 28sten November l.l., in onze gewestelijke dagbladen geplaatst, waarbij de genoemde commissie verklaart de inzending van *twee stieren en drie koeijen* naar de tentoonstelling te Parijs in 1857 voor hare rekening te willen nemen; blijvende natuurlijk het vee het eigendom der inzenders, doch die al ligt in de gelegenheid zullen zijn om het te Parijs voordeelig te verkoopen of ook wel eene der aanzienlijk aldaar uitgeloofde premiën te ontvangen.

De commissie hecht aan deze opzending voor hare rekening eene allezins billijke voorwaarde, dat zij namelijk zich zal moeten kunnen vergewissen, dat deze, zeker niet onbelangrijke, kosten van vervoer alleen zullen besteed worden aan *goed* vee, dat waardiglijk de eer van den Groninger veestapel zal kunnen ophouden, en dat zij dat vee daarom vooraf aan eene keuring op den 10den Maart 1857 te Groningen wil onderwerpen. — Overigens naar de *advertentie* zelve der commissie verwijzende, meenen wij alleen nog te moeten herinneren, dat uit deze advertentie, naar ons inzien, duidelijk blijkt, dat geen vee voor die keuze en opzending naar Parijs in aanmerking zal komen, dan dat *vóór den 1sten Jan.* 1857 tot dat oogmerk aangegeven zal zijn bij een lid of bij den secretaris der *commissie van landbouw*.

GRONINGEN, 22 Dec. 1856. (*Ingezonden.*)

AANBESTEDING en VERPACHTING.

GRONINGEN, 22 December. Heden morgen had aan het gouvernementshuis de aanbesteding plaats van 1) het onderhouden van den weg van Appingedam, over Holwierde, Godlinze en Zeerijp, naar Loppersum met de zijtakken naar Bierum, Spijk en 't Zandt; ingeschreven door J. A. DOEDENS, voor *f* 1109; J. L. BOLMEIJER, *f* 1089; J. P. TAKENS, *f* 1087; C. KUIECK, *f* 1083; J. H. LIMBORGH, *f* 1073, en J. J. SIJTZES, *f* 1059; — 2) Het onderhouden van den weg van Appingedam over Farmsum, Weiwert, Oterdum, Termunten en Woldendorp tot de Oostwolderpolderzijl, benevens den weg, verbindende genoemden weg met den grindweg der gemeente Nieuwolda; ingeschreven door J. A. DOEDENS, voor *f* 1410; C. KUIECK, *f* 1409; J. F. SCHERPHUIS, *f* 1389, en J. J. SIJTZES, *f* 1360; — 3) Het onderhouden van den weg van Uithuizen door Uithuizermeeden tot aan den ouden dijk in de rigting van den Schaarweg; ingeschreven door C. KUIECK, voor *f* 260; J. P. TAKENS, *f* 245; B. E. MAREMA, *f* 237,40; J. J. SIJTZES, *f* 233, en J. A. DOEDENS, *f* 230; — 4) Het onderhouden van het kanaal van Groningen naar Delfzijl en haven buiten de Steentilpoort te Groningen, van den 1sten Jan. 1857 tot ult. Dec. 1859; ingeschreven door C. KUIECK, voor *f* 440; R. MEIJER, *f* 389; H. ZANTMAN, *f* 358; H. J. KROON, *f* 356, en J. J. SIJTZES, *f* 346; — 5) Het bouwen van een tolhuis tusschen Weiwert en Heveskes, benevens het verplaatsen van eenen bestaanden tolboom; ingeschreven door C. KUIECK, voor *f* 2050; J. J. WALKER, *f* 1897; C. F. SCHUTLER, *f* 1893; G. F. KUIK, *f* 1882; G. S. FOLKERS, *f* 1879; H. SLEURHOLTZ, *f* 1873; A. BOS, *f* 1870; H. ZANTMAN, *f* 1799, en J. G. HUIZINGA, *f* 1730; — 6) Het bouwen van een tolhuis tegenover Borgsweer, benevens het verplaatsen van eenen bestaanden en het maken van eenen nieuwen tolboom; ingeschreven door J. J. WALKER, *f* 1887; D. E. BUREMA, *f* 1877; C. F. SCHUTLER, *f* 1868, en J. G. HUIZINGA, *f* 1756; — 7) Het doen van eenige herstellingen aan het tolhuis te Woldendorp; ingeschreven door E. P. v. D. LANDE, voor *f* 309, en H. ZANTMAN, *f* 248.

Ook had nog ter zelfder plaatse de verpachting plaats van het grasgewas van den Domeindijk; den daarvoor gelegen kwelder en den Tuimeldijk, van af den scheidpaal met het pand van het dijkregt Heveskes tot aan de Oterdummerzijl, ten zuidoosten van Delfzijl, gelegen onder de gemeente Delfzijl, voor den tijd van vier jaren, aanvangende den 1sten Januarij 1857 en eindigende den 31sten December 1860; ingeschreven door R. J. DE VRIES, voor *f* 280, en E. K. BEKENKAMP, *f* 261.

Op Maandag den 29sten dezer, des voormiddags te 11 uur, zal, onder nadere goedkeuring van het ministerie van binnenlandsche zaken, door heeren curatoren der Hoogeschool te Groningen, in het Akademiegebouw, bij inschrijving worden aanbesteed:

Het doen van eenige herstellingen aan en het dagelijks onderhouden van de Akademische gebouwen te Groningen, met bijlevering der daartoe benoodigde materialen, van den 1sten Januarij tot en met ultimo December 1857, waarvan het bestek op de gewone plaatsen ter lezing zal liggen, en zullen nadere informatiën te bekomen zijn bij de heeren hoofdingenieur en ingenieur te Groningen.

TELEGRAFISCHE BERIGTEN.

NAPELS, 21 December.

Eene verschrikkelijke ontploffing van een kruidmolen heeft tallooze personen gekwetst.

BERN, 22 December.

De bondsraad heeft heden bij circulaire de kamers bijeengeroepen tegen den 27sten Februarij. Daarin wordt gezegd, dat de kwestie omtrent Neufchâtel het eenig punt van beraadslaging zal uitmaken; en dat de raad een uitvoerig rapport over die aangelegenheid opmaakt 't welk aan de goedkeuring der kamers zal worden onderworpen.

BRUSSEL, 23 December.

De *Nord* verzekert, dat de Engelsche minister van buitenlandsche zaken, op een daartoe genomen initiatief van de vertegenwoordigers der Vereenigde Staten van Noord-Amerika, de mogendheden die nog niet in het conflict omtrent Neufchâtel zijn tusschen beiden gekomen, heeft uitgenoodigd om de eedgenootschappelijke regering van Zwiterland uit te noodigen de royalistische gevangenen in vrijheid te stellen. Men hoopte hiermede eene schikking te bewerken die aan Pruissen zal veroorloven zich met Zwitserland te verzoenen.

PARIJS, 23 December.

Te Marseille zijn heden weder 150,000 hectoliters gr aan aangekomen; de prijzen blijven voortdurend en snel dalen.

EFFECTEN-BEURS.

AMSTERDAM, 23 *December*.

NEDERLAND Werk. Schuld	à	2½	pCt.	62¾.
Dito Dito	»	3	»	74⅝.
Dito Dito	»	4	»	94¼.
OOSTENRIJK Metalliek	»	5	»	72 13/16.
Dito 1851 en 1852	»	2½	»	37¾.
Dito Nieuwe Litt. B	»	5	»	83.
Dito Nation. Metall	»	5	»	73 13/16.
SPANJE Onbep. St.	»	1¼	»	23 9/16.
Dito Binnenl	»	3	»	37 5/16.
PORTUGAL	»	3	»	44½.
RUSLAND Obl. *Hope* 1798 en 1816	»	5	»	103½.
Dito Dito 1828 en 1829	»	5	»	102½.
Dito bij *Hope*	»	4	»	82¾.
Dito bij *Stieglitz*	»	4	»	82.
N. Leening van 1855 bij *Stieglitz*, 5de serie	»	5	»	93¼.
Dito. 6de serie	»	5	»	94¾.

Hollandsche fondsen waren vast; Oostenrijksche vaster op betere tijdingen uit Berlijn.

Wisselkoers op Londen	zigt.	*f* 11,65.
Dito	6/m.	*f* 11,52½.

LONDEN, 23 *December*. Consols 93¾.

PARIJS, 23 *December*. Fransche 3 pCt. 66.45.

KERKNIEUWS.

HAARLEM, 19 December. Ter vervulling der vacature, ontstaan door het vertrek van ds. B. J. ADRIANI, heeft de algemeene kerkeraad der Ned. Herv. gemeente alhier het volgende twaalftal geformeerd: H. P. BERLAGE, te Naarden; L. VAN DIJK, te Wijhe; A. G. JANS, te Westzaan; A. MOENS, te Edam; T. POORTMAN, te Zwolle; W. L. RIEHM, te Vlaardingen; C. J. BRUTEL DE LA RIVIÈRE, te Meppel; B. TER HAAR ROMENY, te Gouda; J. ROMENY, te Leeuwarden; W. SCHEFFER, te Enschedé; J. G. SCHUURING, te Hoorn; E. CATS WOR, te Enkhuizen.

– Tot predikant bij de Herv. gemeente van Bergschenhoek is beroepen ds. V. KONINGSBERGER te Heel; – van Hellevoetsluis ds. OSTI, pred. te Delfshaven; – en van Huizen ds. J. v. D. WERFF te Kesteren.

ZEETIJDINGEN.

Binnengekomen.

AMSTERDAM 19 Dec., *Lamers* Cornelia en *Schuurman* Neptunus, Batavia; *Blok* 4 Gezusters, Koningsbergen; — 20 *Oostervink* Pieter, St. David's.

TEXEL 20 Dec., *Jaski* Anna en Elisa, Bat.; *Walker* Archipelago, Odessa; *Gruppelaar* Stad Goor, Dundee; *Kuiper* Engelina Petronella, Newc.; *Hoveling* Triest, Shoreham.

VLIE 18 Dec., *van Driesten* Hendrika, Petersb.; *Holstein* Vriendschap en *Boswijk* Hendrika, Dantzig.

HELVOET 19 Dec., *Vissinga* Gesina Jantina, Petersburg; *Steffens* Willem, Arensdsburg; *Kemper* Catharina en 20 *Dockes* Alida Giezen, Libau.

BROUWERSHAVEN 19 Dec., *Hövig* Louis, Batavia.

CALLAO vóór 11 Nov., *de Vos* Beurs van Rotterdam, Chincha.

SURINAME 19 Nov., *Henning* de Snelheid en 20 *van der Veer* Wilhelmina Frederika, Amst.

KONSTANTINOPEL 6 Dec., *v. d. Velden* Levant, v. Ibraila n. Marseille.

CAGLIARI 6 Dec., *de Boer* Eensgezindheid, Newc.

ST. UBES 30 Nov., *Meskdijk* Johanna, Larache.

LONDEN 18 Dec., *Bakker* Neptunus, Odessa; *Ekamp* Welvaart, Petersburg.

Bij DEAL 17 Dec., *Fenenga* Johanna Bartha, v. Amst. n. Livorno.

Bij het ZUID-VOORLAND 17 Dec., *Donema* Geertruida Johanna, v. Amst. n. Livorno.

Bij GOUDSTAART 16 Dec., *v. d. Meulen* Fanny, v. Sunderland n. King George Sound.

DOUVRES 17 Dec., *Brouwer* Wijbrandus Udo, v. Sur. n. Amst., met schade aan tuigage.

Bij DOUVRES 18 Dec., *Bouten* Kosmopoliet, v. Rott. n. Batavia.

Bij DUNGENESS 18 Dec., *Wehdemeijer* Amsterdam, v. Amst. n. Suriname.

Bij WIGHT 18 Dec., *Kuijper* Admiraal Jan Evertsen, v. Amsterdam n. Batavia.

Bij LOWESTOFT 17 Dec., *Boon* Jantina, v. Stockh. n. Engeland.

HULL 17 Dec., *Swieting* Petrus Horreüs, Nijekiobing.

BREMERHAVEN 18 Dec., *Meijer* Wobbina Catharina, Antwerpen.

PILLAU 18 Dec., *Klein* David, Duinkerken.

CHRISTIANIA 9 Dec., *Basberg* Beurs van Amsterdam, Amst.

KOPPENHAGE 17 Dec., *Kwint* Margaretha, Antwerpen.

TONNINGEN 17 Dec., *Kruithoff* Alberdina Peterina, v. Koningsbergen n. Leith.

Vertrokken.

AMSTERDAM 20 Dec., *Schut* Jacob Synes, Bayonne.

TEXEL 19 Dec., *van Wattum* Cornelia en Alida, Salonica; *Top* Willemina Egberdina en *Hazewinkel* Veendam, Triest; *Brouwer* Elsina en *Potjewijd* Herman Albert, Corfu; *Moesker* Susanna, Messina; *Drent* Morgenster, *Wegener* Petersburg Paket, *Huisman* Nina en *Kiers* Hek de Hoop, Livorno; *Boerhave* Albert Schuringa, Palermo; *Pik* Jeannikke Hendrika en *Poister* Fennegiena, Lissabon; *Kroon* Hermina, Gibralt.; *Beukema* de Marne, Stockholm.

HELVOET 19 Dec., *Maas* Bulgerstein, Australië; *van der Hoff* Whampoa, Batavia.

BRIELLE 20 Dec., *Goosens* Cornelia, Nantes.

SURINAME 10 Nov., *Koch* Plata en 22 *Schil* Anna, Amst.

CADIX 2 Dec., *Feenstra* Sliedrecht, Buenos Ayres.

LISSABON 6 Dec., *Douwes* Klasina Maria, Bristol.

DEAL 19 Dec., *Verschoor* Beatrix, Adelaïde.

DARTMOUTH 17 Dec., *Sikkema* Zeemeeuw, Rott., na gerepareerd te hebben.

FALMOUTH 13 Dec., *Struik* Carolina, Melbourne.

QUEENSTOWN 16 Dec., *v. d. Wall* Johan Wilbrand, Lissabon.

TONNINGEN 14 Dec., *Kwint* Jantina, Harlingen; — 17 *de Haan* Jantje, Engeland; *de Vries* Zwaantina Margrietha, Amst.; *van Sluis* Gezina, Rott.; *Mulder* Johanna, Groningen.

Zeilklaar.

LONDEN 17 Dec., *Drent* Admir. Graaf van Heijden en *v. d. Valk* California, Cadix; — 18 *Collenteur* Vr. Maria, Triest.

ZOUTKAMP, 22 Dec. Binnengekomen *Jubij* Jane, Ipswich.

HARLINGEN, 22 Dec. Binnengekomen 17den, *Holstein* Vriendschap, *Boswijk* Hendrika en 19 *Kwint* Jantina, Dantzig; — 20 *Eisinga* Catharina Charlotte, Larwich; *v. d. Wall* Froukje, Koningsb.

Vertrokken den 17den, *Munneke* Baudina en *de Boer* Twee Gebroeders, Schotland.

AMSTERDAM, 19 Dec. Kapit. *A. W. Bakker*, voerende het kofschip Geertruida Femina, van hier naar Napels en Messina bestemd, meldt van Messina den 10den dezer, dat hij den 22, 23 en 25 Nov. in de Middellandsche zee een' woedenden orkaan had doorgestaan, en den 26sten naastvolgende, op 38° 50' N.Br. en 8° O.L., in het N.O. een schip ontdekte, dat de Engelsche vlag verkeerd had geheschen, ten teeken van nood; dat zij derwaarts aanhoudende, ontdekten dat deze bodem was de Engelsche bark Thomas en Jozef Crisp, kapit. *D. Williams*, welke in zinkenden staat verkeerde, beladen met tarwe en bestemd van Alexandria naar Marseille. Dat de equipage, bestaande uit 13 manschappen, benevens des kapiteins vrouw, door hem met veel moeite is gered en verpleegd en ten gevolge van aanhoudend slecht weder, hetwelk hem belette Napels te bereiken en noodzaakte te Messina binnen te loopen, aldaar den 6 Dec. is aan wal gezet, zijnde hij den 10den weder gereed om de reis naar Napels te vervolgen en na ontlossing aldaar der voor die haven bestemde goederen, van daar naar Messina terug te keeren.

LIJST DER NEDERLANDSCHE SCHEPEN welke de Sond gepasseerd zijn.

16 Dec. *Jongebloed*, Johanna, v. Dantzig n. Guernsey, m. hout.
Poelman, Doethea Christ., v. Dantzig n. Leith, m. granen.
de Jonge, Hendrika, v. Koningsb. n. Hull, m. hennep.
Tap, Maria Beerta, v. Memel n. Gend, m. deelen.
17 —— *Struik*, Dankbaarheid, v. Koningsb. n. Christiania, m. granen.
De wind den 16 Dec. Z.W., W.; den 17den W.Z.W.

LAATSTE BERIGTEN.

Binnengekomen.

AMSTERDAM 20 Dec., *v. Dam* Java, Bat.; *Korter* Riga, Allao; — 22 *Knol* Catharina, Petersb.

TEXEL 21 Dec., *Muller* Minna Muller, Rio Janeiro; *Sikkema* Zeemeeuw, Dartmouth; — terug uit zee: *Bouwer* Jonkvr. Geertrui, n. Bahia; — 22 *Visman* Johanna Alida en *de Boer* Henriette Maria, Bat.; *Brouwer* Wijbrandus Udo, Suriname; *Wever* Gesina Beerta, Newcastle.

HELVOET 21 Dec., *Duintjer* Catharina en *Schenk* Ida en Cornelia, Windau; *Voogd* Johannes, Riga; *Beukema* de Marne, Stockholm.

VLISSINGEN 19 Dec., *Astuling* Catharina Cornelia, Riga; *Frey* Annagiena, Koningsb.

GRAVESEND 19 Dec., *Boon* Verwisseling, Riga; *de Haan* Victoria, Stettin.

Bij DUNGENES 19 Dec., *Teengs* d'Elmina, v. Rott. n. Akyab.

Bij DOUVRES 19 Dec., *Ihnen* Wilhelmina, v. Amst. n. Valparaiso.

ROUAAN 18 Dec., *Tolner* Zeemeeuw, Rott.

TRIEST 20 Dec., *de Boer* Arjen Brouwer, Amst.

GENUA 15 Dec., *de Jonge* Petrus Jacobus, Amst.

VENETIE 15 Dec., *Zuiderduin* Clara Wilhelmina, Amst.

Vertrokken.

AMSTERDAM 20 Dec., *Besier* Salatiga, Soerab.; *Visser* Twee Alida's, Corfu; — 21 *Meijer* Zeevaart, Genua; *de Jonge* Jezelina, Lissabon; — 22 *Overeem* Noord-Holland, Surin.; *v. 't Hoff* Martina Adriana, Charleston.

HELVOET 21 Dec., *Bik* Vier Gezusters, Bat.

VLISSINGEN 19 Dec., *Wesselink* Zr. Ms. oorlogskorvet Prinses Amelia, Oost-Indie.

CARDIFF 18 Dec., *Spanjaard* Johanna Elisab., Bremen.

DOUVRES 19 Dec., *Schaap* Margaretha, Livorno.

LIVERPOOL 19 Dec., *Poel* Maria Cath., Bat.

CALLAO 4 Nov., *Rotgans* Koerier, Havre.

Zeilklaar.

LONDEN 20 Dec., *Hoetjer* Anna, n. Lissab. en Cadix.

NEWCASTLE 19 Dec., *Homeijer* Wilhelmine, Bahia; *Lever* Hendrika en *Nepperus* Elisabeth, Seville.

Het schip Oud-Nederland, kapit. *Rieperg*, v. Callao n. Rott., met schade te Cuxhaven binnengeloopen, behoeft niet te lossen, maar zal na eenige voorzieningen, de reis naar Rott. voortzetten.

FALMOUTH, 20 Dec. Het schip Stad Leeuwarden, kapit. *Stoffels*, v. Nickerie n. Amst., is alhier met verlies van stengen, raa's, zeilen, kluiverboom, enz., binnengesleept.

381ste STAATSLOTERIJ.

Prijzen van *f* 100 en daarboven.

Trekking der Derde Klasse.

1*ste Lijst.* No. 17328 *f* 25,000; no. 619 *f* 5000; no. 1746 en 13969 beide *f* 1500; no. 570 *f* 1000; no. 14459 en 17602 beide *f* 400; no. 2208 *f* 200; no. 473, 6467, 8183, 9754, 10644, 14731, 17764 en 18873 ieder *f* 100.

N.B. De **HOOGSTE PRIJS** van

f 25,000.00

is GETROKKEN in de **Collecte** van

S. J. Oppenheim.

HANDELSBERIGTEN.

Prijs van het Grof Roggenbrood.
GRONINGEN, 22 *December* 1856.
4 Nederl. ℔ 36 cent.

GRAANMARKTEN.

GRONINGEN, 23 *December*.

TARWE.	GERST.	
Oude 70 ℔ f	N.W. 1856 52 ℔ f 4,15	Zw. Voer 40 ℔ f 2,90
N.Oml.1856 66 - 7,15	- 54 - - 4,65	- - 42 - - 3,10
- - 68 - - 8,15	- 56 - - 5,15	- - 44 - -
- - 70 - - 9,15	Zomer 54 - - 4,40	BOONEN.
- Old. 66 - - 6,65	- 56 - - 4,90	Paardeb. f 4, f 5 f 5,25,40
- - 68 - - 7,65	Knobbe 60 - - 5,40	Gr. Erwt. f
- - 70 - - 8,65	- 62 - - 5,80	Graauwe dito f
- - - -	HAVER.	
ROGGE.	N. Dikke 36 ℔ f	ZADEN, ENZ.
N. Inl. 60 ℔ f 4,20	- - 38 - -	Old. Koolz. f 12 a f 14,50
- - 62 - - 4,90	- 40 - - 3,05	Oml. dito f 12 tot f 15
- - 64 - - 5,60	- 42 - - 3,15	Zomerzaad f 9 a f 11
- - 66 - - 6,30	- 44 - - 3,45	G. Mosterdz. f 6 a f 12
Oude 66 - - 7,10	- 46 - - 3,65	Lijnzaad f
BOEKWEIT.	- 48 - - 3,85	Dederzaad f 7 a f 9,10
N.Gr.Zd. 60 ℔ f 4,95	- 50 - - 4,05	Gr. Gort f 8 a f 9
- - 62 - - 5,45	N.W.Voer 36 - - 2,50	Parel dito f 12 a f 14
- - 64 - - 5,95	- - 38 - - 2,70	Raapolie per vat f 49½
- Zw.- 60 - - 4,85	- - 40 - - 2,90	
- - 62 - - 5,35	N. Zw. - 36 - - 2,50	
- - 64 - - 5,85	- - 38 - - 2,70	

Tarwe met weinig handel in een doen. — Rogge 10 ct. hooger verkocht. — Boekweit slap en 10 ct. lager aangeboden. — Winter- en Zomer-Gerst wel zoo aangenaam, Knobbe als voren. — Dikke Haver prijshoudend, Voer en Zwarte wel zoo aangenaam. — Boonen traag met geringen kooplust. — In Zaden niet omgegaan. — Gort stil.

AMSTERDAM, 20 *December*. Hennep: Er is gedaan in: Riga Poolsche Rein f 65, dito Uitschot f 62 a f 63, dito Pas f 60, dito lange bruine Pas f 59, dito bruine Pas f 56, dito Heede f 32 a f 42; Petersb. Halfrein f 57.

AMSTERDAM, 22 *Dec.* Tarwe flaauw met weinig handel; verkocht: 127 ℔ o. witb. Pools. f 475; 128 ℔ o. b. dito f 470; 126, 129 ℔ jar. dito f 410, f 435; 133 ℔ n. witb. dito f 485; 128 ℔ n. b. dito f 445; 131 ℔ j. Rost. f 420; 133 ℔ Kubanka f 390; 154 ℔ n. Bevenl. Ris f 340; 151 ℔ n. Geld. f 310. — Nieuwe Inl. Rogge f 8 a f 10 lager; buitenl. genoegzaam zonder handel: 120 ℔ Amerik. f 260; 140 ℔ n. Inl. f 215; 143 ℔ dito f 210, f 206; 148 ℔ dito f 228; 117 ℔ dito f 266. — Gerst in een doen: 97, 98, 101 ℔ Vr. Wr. f 162, f 164, f 172. — Haver: 74, 75 ℔ Voer f 97. — Boekweit slap en lager afgegeven: 118 ℔ Gordijker f 220.

Koolzaad dadelijk en op het voorjaar onveranderd, op het najaar ½ p. vl. lager; verkocht: Deens. a 83½ p. vl.; Holsteinsch a 69 p. vl.; op 9 vat in Maart en April 87½ p. vl.; Sept. 78½ p. vl. — Lijnzaad in een doen: 107, 108 ℔ Riga f 320. — Raapolie dadelijk en op levering met weinig handel iets flaauwer: op 6/w. f 53,75; vlieg. f 52,25 a f 52; Mei 1857 f 48,75; Sept. en Oct. 1857 f 45,75 a f 45,50. — Lijnolie dadelijk en op levering niet williger: op 6/w. f 41; vlieg. f 39,75; Maart 1857 f 38,50; April en Mei 1857 f 38,75. — Hennepolie op 6/w. f 46,25; vlieg. f 47. — Raapkoeken f 85 a f 90. — Lijnkoeken f 9½ a f 15.

SCHIEDAM, 20 *Dec.* Moutwijn f 19,50; Jenever f 25; Amst. Proef f 26,25.

ROTTERDAM, 22 *Dec.* Tarwe: Van Zeeuwsche was de aanvoer merkelijk minder dan de vorige week en ondervond aan verzending en consumtie, zonder prijsverandering met goeden kooplust. Roode f 10 lager met geringen aftrek. — Rogge: Zeeuwsche tot 30 ct. lager traag van de hand gegaan. Overige soorten genoegzaam zonder handel. — Boekweit ruim prijsh. — Gerst 20 a 30, Haver 10 en Paardeboonen 30 ct. lager. Bruine en Witteboonen meest als voren. — Erwten 25 ct. lager, wel te verkoopen. — Koolzaad prijsh.

LONDEN, 19 *Dec.* De aanvoer van vreemde Tarwe en Meel is gedurende deze week aanzienlijk geweest. Er waren heden bijzonder weinig koopers en voor inl. Tarwe konde met moeite de verlaagde notering van l.l. Maandag worden bedongen, zijnde 3 a 4 sh. beneden den stand van den 8sten dezer. Ook in vreemde was weinig handel bij onveranderde prijzen. Alle overige graanartikelen waren vast op de koersen van l.l. Maandag.

Van den 22sten. Tarwe en Haver zeer flaauw, Gerst vaster.

BOTERMARKTEN.

GRONINGEN, 23 *Dec.* De prijs der Boter was heden als volgt: 1ste soort f 40; 2de soort f 38.

LEEUWARDEN, 19 *December*. De prijs der Boter was heden f 59,50.

AMSTERDAM, 22 *Dec.* De prijs der Boter was heden als volgt: Vriesche f 51 f 53; Kamper f 50 a f 52; Deventer f 44 a f 48; Zwolsche f 47 a f 51.

LONDEN, 19 *Dec.* De aanvoer van Boter bedroeg: van Harlingen 5401 v., Havre 525, Ostende 1481, Antwerpen 344, Amsterdam 50, Rotterdam 4101, Hamburg 1061, Emden 115, Montreal 23, Duinkerken 25, Schiedam 86. In vreemde Boter had goeden omgang plaats tot ca. vorige prijzen. De noteringen zijn: beste Friesche 116 a 118 sh., surplus 103 a 109 sh., 2de soort 84 a 88 sh., beste Hollandsche 84 a 86 sh., Kamper en Zwolsche 106 a 114 sh., Bosscher en Groninger 92 a 96 sh., Emden en Leer 104 a 106 sh., Holst. en Kiel 118 a 124 sh., Fransche 92 a 94 sh.

Van den 22sten. Friesche Boter 121 sh., Groninger 94 sh.

VEEMARKTEN.

GRONINGEN, 23 *Dec.* Er was in 't geheel 30 a 40 stuks vee aangevoerd, dat nog trage koopers vond, vetten van 23 a 25 cts. de 5 ons, overigens is er niets omgegaan, schapen ruim ter markt, doch niet veel verkoop; — van varkens was een groot getal aanwezig, zij werden vlug verkocht, van f 12 tot f 30; van geslagte dito was de markt wederom goed voorzien en werden er veel verkocht, de prijzen hielden zich staande.

LEEUWARDEN, 19 *December*. Aan de markt bevonden zich heden 360 vette beesten, meerendeels van beste kwaliteit, doch door het niet aankomen der Engelsche stoomboot was er geen handel, zoodat veel voor eigen rekening is weggezonden; vette kalvers geen markt; vette schapen ca. 100, met flaauwen handel, benevens 80 varkens, waarvoor hooge prijzen worden besteed.

LONDEN, 19 *Dec.* De veemarkt was voor den tijd van het jaar slechts matig voorzien en de gesteldheid der beesten middelmatig. Over het geheel was de omzet vrij levendig tot de prijzen van verleden Maandag.

EFFECTEN-BEURS.

AMSTERDAM, 22 *December*.

Nederl., Werk. Schuld 2½ pCt. 62⅞, 63¼, 63 1/16; Dito Dito 3 pCt. 74 13/16, 75¼, 74 15/16; Dito Dito 4 pCt. 94, 94⅛, 94 1/16; Aand. Rijn-Spoorw. 4½ pCt. 100; Maatsch. v. Weldadigheid 4½ pCt. 55½, 56. — Spanje, Onb. Stukk. 1¼ pCt. 23 7/16, 23⅜, 23¼; Dito 3 pCt. 40¾, 41¼; Dito Binnenl. a 6/m. 3 pCt. 37, 37¼, 37⅛; Coup.-Bewijzen 5⅞, 6 1/16, 5⅞. — Portugal, te Londen 3 pCt. 44⅝, 44⅞, 44½. — Rusland, Oblig. *Hope en Co.* 1798 en 1816 5 pCt. 103, 103¼; Dito Dito 1828 en 1829 5 pCt. 102¼; Cert. bij Dito 1831 en 1833 5 pCt. 92; Dito bij *Hope* 4 pCt. 82⅛, 82¼; Dito bij *Stieglitz en Co.* 4 pCt. 82¼. — Polen, Cert. 3 pCt. 75⅞; Dito Aand. m. Loting 500 fl. f 151¼.

Oostenrijk, Metall. 5 pCt. 72⅛, 72 3/16, 72 1/16; Dito Nation. 5 pCt. 73½, 73⅞, 73¾; Dito Nieuwe 1847 2½ pCt. 37⅞, 38, 38; Dito 1851 en 1852 2½ pCt. 37⅞, 38, 38; Dito Nieuwe en Dito 1854 5 pCt. 83, 83¼; Braz. 1843 5 pCt. 96⅝; Dito 1839 5 pCt. 96½; Mexik. 19¼, ⅛; Dito Onb. 19¼, ⅛; Gren. 20 15/16, 21⅛, 21⅛; Dito Onb. 20 15/16, 21⅛, 21⅛; Ecuador Onb. 13¼, 5/16; Venez. 32¾, 34, 34; Dito Onb. 32¾, 34, 34; Dito Uitg. 13¾, 14¼, 14¼; 5 pCt. Russen bij *Stieglitz* 5de Serie 93¼, ⅛; Dito 6de Serie 95, ⅛, 95.

Holl. fondsen, die aanvankelijk zeer gedrukt waren, hebben zich ten slotte, bij eenige affaire in de hoofdsoorten, weder eenigermate hersteld. — Van Russ. waren 5 pCts. goed prijshoudend en 4 pCts. iets flaauwer. — Oostenr. waren, bij geanimeerden omzet, tot verminderde koersen verkrijgbaar. — Ook Spaansche waren, bij vrij levendige handel, meer aangeboden. — Naar Venez. was, tot verhoogde koersen, zeer levendige vraag.

Het geld was heden ter beurze zeer gevraagd, op Beleening en Prolongatie is ½ pCt. hooger besteed.

Spaansche Cred. f 65, ½; dito bij *Rothsch.* f 115, f 121; Aand. Beijersche Spoorweg f 31¼; 7 pCts. Illinois Central 89¾, ⅞.

Koers van het Geld: Beleen. 5, ½; Prolong. 6; Disc. 5½ pCt.

Laatste prijzen te 5 uur: Integralen 63 1/16; Spaansche 1¼ pCt. 23¼; Binnenl. 3 pCt. 37⅛ a 3/16; Metall. 5 pCt. 72 1/16.

ADVERTENTIEN.

Natuurkundig Genootschap.

Op HEDEN, WOENSDAG den 24sten Dec., te *zes* uur.
Sprekers: Dr. A. H. SWAAGMAN en de Heer C. H. v. ANKUM.

A. W. ALINGS, *Secretaris*.

ZEEMANS-COLLEGIE DE GRONINGER EENDRAGT.

Vergadering ten Huize van de Wedw. BONTEKOE, op WOENSDAG den 24sten December 1856, des avonds te 7 uur.

Namens het Bestuur:
A. SWAAGMAN,
Secretaris.

PLEGTIGE SLUITING
VAN HET
KERSFEEST

op VRIJDAG den 26sten December 1856, des avonds te 5 uur, in de Groote Kerk te *Groningen*.

1. Voorgebed.
2. Gezang door de Gemeente van Ps. 118: 12*a*.
   « « « Vrouwen « « « 13*a*.
   « « « Gemeente « « « 14*b*.
3. Voordragt van het *Kerslied* van Tollens.
4. Gezang door de Gemeente van Evang. Gez. 117.
   Collecte om eenig voedsel te verschaffen aan arme schoolgaande kinderen in den winter.
5. Voordragt van den *Kerspsalm*, van Beets.
6. Gezang door de Gemeente van Evang. Gez. 112: 6.
   » » » Vrouwen » » » » 7.
   » » » Gemeente » » » » 8.
7. Voordragt van *den Herder* (uit het Spaansch).
8. Gezang door de Vrouwen van Evang. Gez. 114: 3.
   » » » Gemeente » » » » 4, 5.
   » » » Vrouwen » » » » 6.
   » » » Gemeente » » » » 7.
9. Voordragt van *Hoor, Hemelherauten* (uit het Engelsch).
10. Gezang door de Gemeente van Evang. Gez. 178: 4.
11. Voordragt van *de Blijde Boodschap*, van ten Kate.
12. Gezang door de Gemeente van Evang. Gez. 46: 1.
    » » » Vrouwen » » » » 21.
    » » » Gemeente » » » » 27.
13. Voordragt van het *Kersfeest* 1817, van Feith.
14. Gezang door de Gemeente van Evang. Gez. 113: 3*a*.
    » » » Vrouwen » » » » 3*b*.
    » » » Gemeente » » » » 5*a*.
    » » » Vrouwen » » » » 5*b*.
    Herhaling door de Gemeente der drie laatste regels.
15. Dankzegging.

De dichtstukken zullen worden voorgedragen door de heeren Hofstede de Groot, Kool en Moltzer. Het gezang der Gemeente zal worden ondersteund door het Orgel en het Militair Muzijkcorps.

Programma's, die, aan de deur der Kerk vertoond, tevens tot Bewijzen van Toegang verstrekken, zijn te bekomen bij den Politiemeester der Groote Kerk, W. Waterborg, op heden Woensdag en Vrijdag, voor Volwassenen à f 0.50, voor Kinderen à f 0.25. De opbrengst is voor het Gesticht van Pleegzusters en Toevlugtsoord voor verwaarloosde Meisjes.

De deuren der Kerk worden dadelijk na vijf uur gesloten.

Weldoende Menschenvrienden!

Ten behoeve der **ouderlooze Kinderen** van wijlen N. F. de HARTOGH is weder in dank bij de Commissie ontvangen: van

A. D. f 1; R. C. G. f 2,60; D. L. O. f 5,20; M. M. M. f 2,60; N. R. f 3,60; A. C. f 2,60; S. v. R. f 2,50; N. N. f 15; P. v. R. f 2,50; A. P. f 5; S. v. d. R. f 5,20; I. T. L. f 2,60; S. I. C. f 5; I. L. S. f 15; N. V. f 5,20; A. v. D. f 2,60; I. S. C. f 3; L. O. f 2,60; F. f 2,60; D. C. f 5,20; A. L. G. f 2,60; N. N. 1 Coupon 2½ pCt. N. W. S., 1 Julij 1856, no. 5166, à f 2,47½, en 1 Coupon 3 pCt. N. W. S., 1 Sept. 1856, no. 5476, à f 2,97½.

Voor al uwe gaven, **edele Menschenvrienden**, onzen o p r e g t e n d a n k, en zal ieder onzer zich verder gaarne belasten elke gift ten behoeve der WEEZEN te ontvangen.

Groningen, 22 December 1856.

Dr. J. ROZENBERG, *Brugstraat*, boven den Heer KAPPERS.
A. I. DRILSMA, *Heerestraat.*
L. I. AKKER, *Zwanestraat.*
I. H. NORT, *Folkingestraat.*

HUWELIJKS-, GEBOORTE- EN STERFBERIGTEN.

*** Leegkerk, 20 December 1856. Heden beviel van eene *DOCHTER* E. C. S. GEERTSEMA—WENNIGER.

*** Bevallen van een MEISJE A. Beuckma, Echtgenoot van

D. NANNINGA, Cz.

Uithuizermeeden, 18 December 1856.
Eenige kennisgeving.

*** Bevallen van een' welgeschapen ZOON Esther de Jongh, geliefde Echtgenoot van

LOUIS ISRAËLS.

Groningen, 21 December 1856.

*** Bevallen van eene DOCHTER R. van der Borgh, geliefde Echtgenoot van

J. MÖSSINGER,
Chir. Instrumentmaker.

Groningen, 21 December 1856.

*** Bevallen van een' *ZOON* N. MEIHUIZEN, geb. van der LAAN.

Hoogezand, 21 December 1856.

*** Heden overleed, tot onze bittere droefheid, ons jongste Dochtertje CATHARINA JOHANNA, in den jeugdigen ouderdom van tien maanden.

Groningen, 22 December 1856.

C. H. MOORREES.
A. H. MOORREES—SOBERING.

*** De Boekhandelaar **W. EEKHOFF**, te *Leeuwarden*, geeft uit:

Geschied- en Regtskundige Nota over de voormalige PASTORIE-GOEDEREN van de dorpen *IJsbrechtum*, *Tjalhuizum* en *Tirns*, met BIJLAGEN en verdere STUKKEN, door de HERVORMDE KERKVOOGDEN van ***IJsbrechtum*** uitgegeven.

Voor Landbezitters, Kerkvoogden, Predikanten en Regtsgeleerden bevat deze **bijdrage tot de kennis van het Kerkelijk Regt** veel belangrijks.

AANBESTEDING
VAN
GRAAFWERKEN.

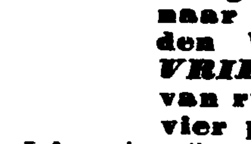

Het BESTUUR van de **NOORD-WILLEMS-KANAAL-MAATSCHAPPIJ** maakt aan belanghebbenden bekend, dat onder de vereischte goedkeuring, in den loop van de maand JANUARIJ 1857, in het openbaar, op nader te bepalen plaats, dag en uur, zal worden aanbesteed:

Het GRAVEN van een gedeelte van bedoeld KANAAL, en wel van nabij den Weg van *TYNAARLOO* naar *IDE*, Zuidwaarts tot nabij den Weg van *TAARLOO* naar *VRIES*, uitmakende eene lengte van ruim 6,200 Ellen, en zulks in vier perceelen.

Informatiën zijn te bekomen bij den Heer WITSEN ELIAS, Ingenieur der Maatschappij, te *Groningen*.

Groningen, 22 December 1856.

Het Bestuur voornoemd:
J. W. C. van ITTERSUM,
Voorzitter.
U. G. SCHILTHUIS, J.z,
Secretaris.

*** Ten overstaan van Mr. **J. W. QUINTUS**, Notaris te *Groningen*, zal, op MAANDAG den 5den Januarij 1857, des avonds te 7 uur, ten Huize van Mejufvrouw de Wedw. G. F. RASKER, op den hoek van het Ameland te *Groningen*, publiek worden verkocht:

Het welgebouwde en goed onderhouden

KOFSCHIP

geneemd ***HARMINA GEZINA***, gemeten op 67 Tonnen of 52 Roggelasten, bij de Maatschappij *VERITAS* bekend 5/6 P 1. 1., oud 6 jaren, met completen INVENTARIS, thans liggende in de Zuiderhaven te *Groningen*, bevaren door den Kapitein A. F. RASKER.

Om te aanvaarden 8 dagen na den toeslag.

De halve Koopprijs kan, voor 5 pCt. Interest, onder regt van 1ste Hypotheek, over dit Schip blijven staan.

Te bezien VRIJDAG en ZATURDAG vóór den Verkoop, van 10—12 en van 2—4 uur.

*** Ten overstaan van Mr. **J. W. QUINTUS**, Notaris te *Groningen*, zullen, op DINGSDAG den 6den Januarij 1857, des avonds te 7 uur, ten Huize van den Kastelein J. H. EEKHOFF, aan de Groote Markt aldaar, publiek worden verkocht:

I. Eene ruime **BEHUIZING**, get. F 98, met OPEN PLAATS en BLEEKVELD er achter en BOVENWONING met VRIJEN OPGANG, staande en gelegen op eigen grond, Oostzijde in de Haddingestraat te *Groningen*, wordende door M. D. FORMA en Vrouw bewoond.

II. Eene WOONKAMER, staande Noordzijde aan den Jacobijnerweg, bij het Boterdiep, te *Groningen*, door P. ten HOVE bewoond.

III. Drie WOONKAMERS, get. L 288, 289 en 290, staande Noordzijde in het Groote Appelstraatje te *Groningen*, doende jaarlijks tot grondpacht f 0—80, in drie Perceelen.

IV. Eene wèl doortimmerde en tot vele Affaires geschikte BEHUIZING, get. S 218, zijnde thans eene zeer beklante ***Broodbakkerij***, staande aan het Zuiderdiep, op den hoek van de Driemolendrift, te *Groningen*, wordende door J. B. van der WAL en Mejufvrouw in eigendom bewoond.

V. Eene WOONKAMER, get. S 223, staande op den Keereweer te *Groningen*, doende jaarlijks tot grondpacht f 0—92½, door C. PORTMAN bewoond.

VI. Eene WOONKAMER, get. S 280, staande Westzijde op de Driemolendrift, te *Groningen*, door H. van der VEUR bewoond.

VII. Eene WOONKAMER, get. S 280*a*, staande mede aldaar, Zuidzijde naast de vorige, door S. LEVIE bewoond.

VIII. Eene ruime, wèl doortimmerde, tot vele Affaires geschikte BEHUIZING met OPEN PLAATS er achter, get. F 63, staande en gelegen op eigen grond, Westzijde in de Pelsterstraat te *Groningen*.

IX. Eene WOONKAMER, get. F 156, staande Oostzijde in den Zwaantjesgang, op de Nieuwstad, te *Groningen*.

X. Eene WOONKAMER, get. S 189, staande Zuidzijde aan het Zuiderdiep, tusschen de Haddinge- en Nieuwebogen, te *Groningen*, toebehoorende aan de Erven J. A. BUNT.

XI. Eene WOONKAMER, staande Zuidzijde in de Prinsenstraat te *Groningen*, get. R 350, door D. van STEENDEREN bewoond.

Alles om te aanvaarden den 1sten Mei 1857.

Te bezien daags vóór en op den Verkoopdag, des namiddags van 2—4 uur.

*** Ten overstaan van Mr. **J. W. QUINTUS**, Notaris te *Groningen*, zal, op MAANDAG den 12den Januarij 1857, des avonds te 7 uur, ten Huize van den Kastelein J. H. EEKHOFF, aan de Groote Markt aldaar, met meerdere Goederen publiek worden verkocht:

Eene nette B E H U I Z I N G met OPEN PLAATS en BLEEKVELD er achter, get. L 53, staande en gelegen Oostzijde in de Havenstraat te *Groningen*. — Om te aanvaarden den 1sten Mei 1857.

*** Ten overstaan van Mr. **J. W. QUINTUS**, Notaris te *Groningen*, zal, op WOENSDAG den 21sten Januarij 1857, des avonds te 7 uur, ten Huize van den Kastelein J. H. EEKHOFF, aan de Groote Markt aldaar, met meerdere Goederen publiek worden verkocht:

Eene ruime BEHUIZING met STALLING en MESTPLAATS, get. S 259, zijnde eene ***VOERHENNERIJ*** en ***KOEMELKERIJ***, staande op den Wal bij de Driemolendrift te *Groningen*, wordende door P. H. KONING en Vrouw in eigendom bewoond. Om te aanvaarden den 1sten Mei 1857.

*** Mr. **J. J. DE SITTER**, Notaris te *Groningen*, gedenkt, op MAANDAG den 5den Januarij 1857, des avonds te 7 uur, ten Huize van Mej. de Wedw. BONTEKOE, aan de Groote Markt te *Groningen*, publiek te verkoopen:

I. Eene BEHUIZING, I 136 **zijnde sedert onheugelijke jaren eene zeer beklante *GRUTTERIJ***, staande in de Oude Kijk-in-'t Jatstraat, op den hoek van de Visscherstraat, te *Groningen*; en

II. Een ruim PAKHUIS met BOVENWONING, staande in de Visscherstraat, achter Perc. I.

In eigendom toebehoorende aan J. L. KRUISENGA en Mejufvrouw.

Om te aanvaarden den 1sten Mei 1857, en te bezien Perceel I des Zaturdags bevorens van 2—4 en op den dag van Verkoop van 10—12 en van 2—4 uur, en Perceel II alléén op den dag van Verkoop, van 10—12 en van 2—4 uur.

*** Ten overstaan van Mr. **W. LAMAN TRIP**, Notaris te *Groningen*, zullen, op **VRIJDAG den 9den Januarij 1857**, in plaats van MAANDAG den 29sten December 1856, des avonds te 7 uur, ten Huize van Mejufvr. de Wedw. BONTEKOE, in *de Unie*, aan de Groote Maarkt alhier, publiek te koop worden aangeboden, om op den 1sten Mei 1857 te aanvaarden:

I. Eene nette KOOPMANS BEHUIZING, get. P 458, met OPEN PLAATS en BLEEKVELD er achter, staande en gelegen op eigen grond, Noordzijde op den Nieuwen-weg alhier, tevens geschikt tot eene TABAKSFABRIJK; en

II. Een PAKHUIS, daarachter staande, ongenommerd, mede op eigen grond; in eigendom toebehoorende aan den Heer E. W. PEPPINK en Mejufvr. — Inmiddels ***UIT DE HAND TE KOOP.***

*** Ten overstaan van den Notaris Mr. **J. J. CREMERS**, en ten verzoeke van het GEMEENTEBESTUUR van *Groningen*, zullen, op DINGSDAG den 13den Januarij 1857, des avonds te 7 uur, ten Huize van Mej. BULSING, aan de Groote Markt te *Groningen*, in het openbaar worden verkocht:

I. De EIGENDOM eener BEHUISDE BOERENPLAATS, te *Lintelo Polder*, Gemeente *Nieuwe Schans*, groot 61 B., 21 R., 20 E., bij F. L. BOUWENS onder vaste beklemming in gebruik, voor eene, op Michiel verschijnende, huur van f 1011—85.

II. De EIGENDOM eener BEHUISDE BOERENPLAATS, te *Veenhuizen*, onder *Finsterwolde*, groot 47 B., 75 R., 70 E., bij P. B. ENGELKES en Vr. onder vaste beklemming in gebruik, voor eene, op Michiel verschijnende, huur van f 650—00.

III. De EIGENDOM eener BEHUISDE BOERENPLAATS, op den *Hamdijk*, onder *Nieuwe Schans*, groot 54 B., 92 R., 30 E., bij F. A. BOTJES en Vr. onder vaste beklemming in gebruik, voor eene, op Michiel verschijnende, huur van f 686—20.

IV. De EIGENDOM eener BEHUISDE BOERENPLAATS, te *'t Zandt*, groot 64 B., 4 R., 10 E., bij A. T. BRONTS en Vr. onder vaste beklemming in gebruik, voor eene, op Midw. verschijnende, huur van f 457—50.

V. De EIGENDOM eener BEHUISDE BOERENPLAATS, te *'t Zandt* en *Bierum*, groot 61 B., 76 R., 32 E., bij H. K. BOUKEMA en Vr. onder vaste beklemming in gebruik, voor eene, op Midwinter verschijnende, huur van f 451—50.

VI. De EIGENDOM eener BEHUISDE BOERENPLAATS, te *'t Zandt* en *Bierum*, groot 55 B., 19 R., 90 E., te *'t Zandt* en *Bierum*, bij de Wedw. van P. H. LUURSEMA onder vaste beklemming in gebruik, voor eene, op Midw. verschijnende, huur van f 450—00.

De Voorwaarden van Verkoop zullen ter SECRETARIJ op het Gemeentehuis, ten Huize van Verkoop en, benevens de Eigendomsbewijzen, ten KANTORE van den ondergeteekenden Notaris drie dagen bevorens ter inzage liggen.

Mr. J. J. CREMERS, *Notaris.*

*** Notaris Mr. **J. J. CREMERS** zal met de Goederen, welke op den 14den Januarij 1856 bij EEKHOFF worden verkocht, mede verkoopen:

Eene BEHUIZING, te *Groningen*, in de Kerkstraat, vrij eigen grond, met eene MANDELIGE PLAATS en PUT, get. N 197. Inmiddels **UIT DE HAND TE KOOP.**

, Ten overstaan van den Notaris Mr. **J. J. CREMERS,** sullen, op VRIJDAG den 16den Januarij 1857, ten Huize van J. H. EEKHOFF, te *Groningen*, in het openbaar worden verkocht:

I. De EIGENDOM van ongeveer 44 Bunders BEHUISD LAND, te *Wetsinge*, bij R. K. SIKKENS en Vr. onder vaste beklemming in gebruik, voor eene op Midw. verschijnende huur van ƒ 250—00.

II. De EIGENDOM van ongeveer 95 Bunders BEHUISD LAND, in *den Andel*, bij P. H. M. DOORNBOS en Vr. onder vaste beklemming in gebruik, voor eene op Midw. versch. huur van ƒ 386—75.

III. De EIGENDOM van ongeveer 9 B. LAND, in den *Andel*, bij R. J. VAN DIJKEN en Vr. onder vaste beklemming in gebruik, voor eene op Midw. vers. huur van ƒ 24—50.

IV. De EIGENDOM eener **BEHUISDE BOERENPLAATS**, te *Bellingewolde*, bij B. HARMS in gebruik, voor eene op Martini vers. huur van ƒ 239—00 en twee vette Ganzen.

V. De EIGENDOM van eene **BEHUISDE BOERENPLAATS**, te *Bellingewolde*, bij F. B. HAMSTRA en Vr. onder vaste beklemming in gebruik, voor eene op Midw. verschijnende huur van ƒ 450—00 en twee vette Ganzen.

VI. De EIGENDOM van eene BEHUISDE BOERENPLAATS, te *Bellingewolde*, bij C. J. ROOKMAKER onder vaste beklemming in gebruik, voor eene op den 1sten Mei vers. huur van ƒ 150—00.

De Voorwaarden van Verkoop sullen ten Huize van Verkoop en, benevens de Eigendomsbewijzen, ten Kantore drie dagen bevorens ter lezing liggen.

Mr. J. J. CREMERS.

, Ten overstaan van Mr. **J. H. GEERTSEMA,** Notaris te *Groningen*, sullen, op DINGSDAG den 20sten Januarij 1857, ten Huize van den Kastelein EEKHOFF, aan de Groote Markt te *Groningen*, publiek worden verkocht:

I. Eene seer nette **HEEREN BEHUIZING** met OPEN GROND daarachter en BOVENWONING met VRIJEN OPGANG, get. F 323, staande Oostzijde in de Heerestraat te *Groningen*, door Mejufvrouw de Wedw. ISRAELS in huur bewoond.

II. Eene ruime, nieuwdoortimmerde KOOPMANS BEHUIZING, staande in de N. Ebbingestraat te *Groningen*, get. O 19, door den Heer G. P. STÜTTERHEIM in huur bewoond.

III. Eene ruime SMEDERIJ met BOVENWONING, staande in het Pijpstraatje te *Groningen*, achter het voorgaande Perceel, get. O 111a.

IV. Eene ruime, nette KOOPMANS BEHUIZING, staande in de Haddingestraat te *Groningen*, get. F 101, door den Koopman J. FRIDERICY in huur bewoond.

V. Eene ruime KOOPMANS BEHUIZING, staande in de Gelkingestraat te *Groningen*, get. E 122, door den Koopman L. D. OUTS in huur bewoond.

VI. Eene BEHUIZING, staande in den Donkeregang te *Groningen*, get. E 119.

VII. Een TUIN, gelegen in de Nieuwe Boteringestraat te *Groningen*, ongenommerd.

Alles toebehoorende aan de Erven van den Heer B. VAN BOLHUIS.

Te aanvaarden den 1sten Mei 1857.

Te bezien Perceel I en II des daags vóór den Verkoopdag van 10—3, op BEWIJZEN VAN TOEGANG, ten Kantore van den Notaris verkrijgbaar, en de overige Perceelen daags vóór en op den Verkoopdag van 10—12 en 2—4 uur.

Mr J. H. GEERTSEMA, C.z.

, Op nader te bepalen tijd en plaats, sal, in de maand JANUARIJ 1857, ten versoeke van de Wed. en Erven KLAAS HINDRIKS STOB, onder *Hoogkerk*, publiek ter verkoop worden aangeboden:

Eene **BOEREN BEHUIZING** en SCHUUR, met de VASTE, ALTIJDDURENDE EN IN ALLE LINIËN VERERVENDE BEKLEMMING van 18 B., 67 R., 60 El. LANDERIJEN, staande en gelegen onder *Hoogkerk*, bij de *Vierverlaten*, in de *Koningspoort*, doende jaarl. op Midw. tot huur ƒ 55—00.

Inmiddels **UIT DE HAND TE KOOP.**

Mr. C. DE RANITZ, *Notaris.*

Op Maandag den 29sten Dec.

1856, des voormiddags precies te 11 uur, ten Huize van EGBERT WERING, te *Nietap*, Gemeente *Roden*,

bij PALMSLAG te verkoopen:

de winstgevende **STEEN- en PANFABRIJK** te *Ter Heil*, met alle daarbij behoorende GEBOUWEN en GEREEDSCHAPPEN, bij inzate slechts gebragt op:

a) de Fabrijk met daarbij behoorende 5 Schuren, Ovens, Knechtswoningen en besten, tot de Fabrijk en ook tot Bouwland zeer geschikten Grond, ter grootte van ruim 10 Bunders, op ƒ 3551—00.

b) Een zeer geschikt gelegen stuk Grond aan de Toutenburgsche Laan, Bouw- en Weiland, groot 3.41.20 El, op ƒ 881—50.

c) Een stuk uitmuntend best Bouwland, groot 1.52.50 El, op ƒ 774—50.

d) Een nieuw, goedgebouwd, zeer geschikt Huis en daarbij gelegen best Land, tegenover en voor den Weg van de *Leek* naar *Roden*, groot 6.61.00 E., op ƒ 1802—50.

Notaris: Mr. C. E. KNIPHORST.

Inmiddels nog **UIT DE HAND TE KOOP.**

Die RHEDEREI des im Jahre 1850 hieselbst neu erbauten **SCHOONERSCHIFFS** ***HELENE***, gross pl. m. 75 Roggenlasten, welches gegenwärtig im Hafen von *Dordrecht* liegt, will dieses SCHIFF mit ZUBEHÖR am MONTAGE den 29sten dieses Monats, Abends 7 Uhr, im Börsenhause hieselbst, durch den unterzeichneten Notar öffentlich verkaufen lassen.

Es wird bemerkt, dass Käufer einen hier zu Lande ansässigen Bürgen im Verkaufstermine sistiren muss.

EMDEN, 17 December 1856.

E. H. BRÜCKNER, *Advocat und Notar.*

, Mr. **J. C. VAN SLOOTEN,** Notaris te *Veendam*, gedenkt, op VRIJDAG den 2den Januarij 1857, des avonds te 7 uur, ten Huize van den Verlaatsmeester L. F. KROON, te *Veendam*, ten versoeke van H. G. VAN DER BOS, *Blokmaker*, wonende te *Veendam*, publiek te veilen en verkoopen:

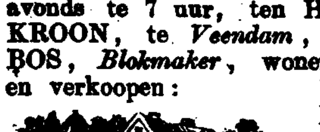

Eene **BEHUIZING**, waarin sedert lange jaren eene **MAST-** en **BLOKMAKERIJ** is uitgeoefend, ook zeer gelegen en geschikt tot andere Affaires; met ERF en TUIN en pl. min. 25 Roeden LAND daarachter: alles staande en gelegen bij het Benedenverlaat te *Veendam* aan den Weg; zijnde in zijn geheel door stand en ligging bijzonder geschikt voor de eene of andere Fabrijk.

, Mr. **J. C. VAN SLOOTEN,** Notaris te *Veendam*, gedenkt, op MAANDAG den 5den Januarij 1857, des avonds te 7 uur, ten Huize van den Logementhouder D. E. EVERTS, te *Veendam*, ten versoeke van HINDERK JELTES HOEDTJER, publiek te veilen en verkoopen:

Deszelfs welbevaren, in 1852 nieuw uitgehaald **KOFSCHIP**, genaamd ***GEERTRUIDA LAMMECHIENA***, groot 50 Roggelasten, thans liggende te *MUIDEN*; sulks met al de OPGOEDEREN en TOEBEHOOREN, waarvan de INVENTARIS ten Huize van Verkoop en ten Kantore van den Notaris ter inzage ligt.

De helft van den KOOPSCHAT sal tot handgeld worden bedongen — en de overige helft in termijnen moeten worden betaald.

Nadere informatiën zijn te bekomen bij den Scheepsbouwer PAAUW, te *Muiden*.

, Mr. **R. M. A. DE MAREES VAN SWINDEREN,** Notaris te *Ezinge*, sal, op MAANDAG den 5den Januarij 1857, des avonds te 4 uur, ten Huize van den Kastelein J. A. VERDENIUS, te *Ezinge*, ten versoeke van de Weduwe en Erven ISEBRAND KL. DE BOER, publiek verkoopen:

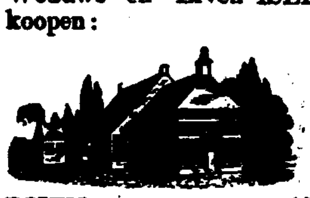

I. Eene **kapitale BOEREN BEHUIZING** met **SCHUUR, HUT** en verdere **GETIMMERTEN**, met het REGT DER VASTE, ALTIJDDURENDE BEKLEMMING der daarbij behoorende LANDERIJEN, groot te zamen 42 Bunders, 74 Roed., 80 Ellen, staande en gelegen te *Ezinge*, doende tot vaste, op Midwinter verschijnende, huur eene som van ƒ 285—50 en ƒ 14—50.

II. Eene ARBEIDERSWONING, met ERF en TUIN, groot te zamen 5 Roeden, 54 Ellen, staande en gelegen in het Dorp *Ezinge*, sullende voortaan op Midwinter tot huur doen ƒ 4—00.

III. Het REGT DER VASTE, ALTIJDDURENDE, IN ALLE LINIËN VERERVENDE BEKLEMMING van 70 Roeden, 90 Ellen LAND, onmiddellijk aan het Dorp *Ezinge* gelegen, sullende inkomstig op Midwinter tot vaste huur doen ƒ 7—00.

IV. Het REGT DER VASTE, ALTIJDDURENDE, IN ALLE LINIËN VERERVENDE BEKLEMMING van 68 Roeden, 30 Ellen LAND, gelegen als voren, sullende op Midwinter tot vaste huur doen ƒ 7—00.

V. Het REGT DER VASTE, ALTIJDDURENDE, IN ALLE LINIËN VERERVENDE BEKLEMMING van 93 Roeden LAND, gelegen als voren, sullende op Midwinter tot vaste huur doen ƒ 10—00.

VI. Het REGT DER VASTE, ALTIJDDURENDE, IN ALLE LINIËN VERERVENDE BEKLEMMING van 63 Roeden, 60 Ellen LAND, gelegen als voren, sullende op Midwinter tot vaste huur doen ƒ 7—00.

VII. Den EIGENDOM van 1 Bunder, 29 Roeden, 40 Ellen LAND, gelegen te *Ezinge*, doende jaarlijks op Midw. tot vaste huur ƒ 14—50; uitmakende een gedeelte van Perceel I.

VIII. Den EIGENDOM van Perceel II.

IX. Den EIGENDOM van Perceel III.

X. Den EIGENDOM van Perceel IV.

XI. Den EIGENDOM van Perceel V.

XII. Den EIGENDOM van perceel VI.

De Aankomst- en Beklembrieven, alsmede de Conditiën van Verkoop, zijn dagelijks, doch bepaaldelijk des WOENSDAGS van iedere week, voorhanden ten Kantore van voornoemden Notaris; sullende de Conditiën ook acht dagen bevorens ten Huise van Verkoop voorliggen.

Mr. R. M. A. DE MAREES VAN SWINDEREN, *Notaris.*

HOUTVERKOOPING.

Op WOENSDAG den 7den Januarij 1857, des morgens te 10 uur, gedenkt Mejufvrouw de Wedw. van den Heer P. SANTÉE, Jz., Eigenares te *Nietap*, aldaar publiek op Boeldags-Conditiën te verkoopen:

600 op Stam staande **DENNEN-** en **POPULIERBOOMEN.**

H. M. JUURSEMA.

, Mr. **B. HAITZEMA VIËTOR,** Notaris te *Winschoten*, gedenkt, ten versoeke van de Erven wijlen DERK BERENDS MICHELS en Vrouw, op VRIJDAG den 9den Januarij 1857, ten Huize van den Logementhouder J. R. HAAN, te *Oostwold*, om de veelheid der Perceelen des avonds precies te vijf uur, in openlijke Veiling te verkoopen:

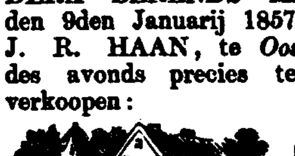

I. Eene **BEHUIZING, SCHUUR** en **ERF**, te *Oostwold*, tot velerhande Affaires geschikt, door de overledenen bewoond en gebruikt geweest.

II. Een' TUIN, mede aldaar gelegen.

III. 95 Roeden, 40 Ellen EIGEN LAND, mede aldaar.

IV. 4 B., 03 R., 50 E. EIGEN LAND, in het *Huininga Meer.*

V. Den EIGENDOM van 10 BEHUISDE HEEMSTEDEN te *Oostwold*, waarvan 8 jaarlijks ieder ƒ 5—00 en twee ƒ 3—50 tot heur doen; ieder afzonderlijk te presenteren.

VI. 11 B., 15 R., 10 E. LAND, in *Huininga Meer* gelegen, in vier Perceelen, te weten:

a. 3 B., 18 R., 20 E., sullende tot vaste huur doen ƒ 25-00.
b. 2 B., 43 R., 60 E., zullende tot vaste huur doen ƒ 20—00.
c. 3 B., 23 R., 90 E., zullende tot vaste huur doen ƒ 25—00, en
d. 2 B., 29 R., 40 E., zullende tot vaste huur doen ƒ 20—00.

VII. Den EIGENDOM daarvan, ieder afzonderlijk.

VIII. De VASTE BEKLEMMING van 2 B., 13 R., 80 E. LAND, in het *Huininga Meer* gelegen, sullende tot huur doen ƒ 20—00.

IX. Den EIGENDOM van Perceel 8.

X. Den EIGENDOM van eenige LANDERIJEN, te *Loppersum* gelegen, onder beklemming in gebruik bij TJAART B. WIERSUM, voor eene jaarlijksche huur van ƒ 30—00.

XI. Den EIGENDOM van 8 B., 35 R., 60 E. LAND, te *Winsum* gelegen, onder beklemming in gebruik bij HINDRIK REINDERTS BRUINS, voor eene jaarlijksche huur van ƒ 26—00.

XII. Den EIGENDOM van 3 B., 06 R., 10 E. LAND, onder *Opwierde* gelegen, onder beklemming in gebruik bij JAN OBBES SCHEPEL, voor eene jaarlijksche huur van ƒ 18-00.

XIII. Den EIGENDOM van 83 R., 20 E. BEHUISD LAND, te *Woldendorp*, onder beklemming in gebruik bij ALBERT SIJPKES MEIJER, voor eene jaarlijksche huur van ƒ 15-00.

XIV. Den EIGENDOM van 74 R., 70 E. LAND, aldaar, onder beklemming in gebruik bij AREND G. MEIJERHOF, voor eene jaarlijksche huur van ƒ 15—00.

XV. Den EIGENDOM van 77 R., 80 E. BEHUISD LAND, te *Ekamp* gelegen, onder beklemming in gebruik bij JAN H. TUIN, jaarlijks voor ƒ 16—00.

XVI. Den EIGENDOM van 26 R., 90 E. BEHUISD LAND, in het *Meer*, ender beklemming in gebruik bij JACOB MOOI, voor ƒ 12—00.

XVII. Den EIGENDOM van eene BEHUISDE HEEMSTEDE, te *Midwolde*, in gebruik bij W. G. SCHRÖDER, jaarlijks voor ƒ 8—00.

XVIII. Den EIGENDOM van 12 BEHUISDE HEEMSTEDEN te *Oostwold*, in gebruik bij J. R. HAAN voor ƒ 9—50; Erven D. MICHELS ƒ 5—00 en ƒ 4—00; Wedw. J. P. BUURMA ƒ 3—00; Wedw. R. P. BUURMA ƒ 3—00; H. G. BUURMA ƒ 6—00; B. R. MEIJER ƒ 6—00; J. E. STUUT ƒ 6—00; J. E. HOLTHUIS ƒ 5—00; H. J. MEIJER ƒ 4—00; H. J. SMID ƒ 4—00, en H. BAKKER ƒ 4—00.

De Verkoopconditiën en verdere omschrijving der Perceelen zullen acht dagen bevorens ter lezing liggen ten Huize van Verkoop en, met de Bewijzen van Eigendom, ten Kantore van den Notaris

B. HAITZEMA VIËTOR.

, De Notaris **M. P. WENNIGER,** te *Loppersum*, sal, ten versoeke van O. P. R. ELEMA, als Curator over JANTJE J. TEMPEL, op ZATURDAG den 10den Januarij 1857, des voormiddags te 11 uur, ten Huize van den Kastelein KLUNDER, te *Wester-Emden*, voor den tijd van *zes* jaren publiek verhuren:

Eene **kapitale BOERENBEHUIZING** en **SCHUUR**, met 44 B., 1 R., 50 Ellen kostelijk GROEN- en BOUWLAND (TUIN, HOF en BUITENTUINEN daaronder begrepen); staande en gelegen op het Voorwerk te *Wester-Emden*. Inzage van de Voorwaarden bij den Notaris.

BOELDAG VAN BOOMEN.

DINGSDAG den 13den Januarij 1857, des namiddags te één uur, sullen, door den Deurwaarder **M. J. VAN DIJK**, te *Scheemda*, ten versoeke en bij de Behuizing van den Landgebruiker T. E. TEN HAVE, oostert te *Scheemda*, in het openbaar worden verkocht:

Plus minus **76** nog al sware **IJPEN** en **40 WILGEN STAMBOOMEN**, tot velerhande gebruik geschikt.

, Ten overstaan van Mr. **J. RENGERS HORA SICCAMA,** Notaris te *Groningen*, sal, in Januarij 1857, ten Huize van J. H. EEKHOFF, aan de Groote Markt aldaar, op nader te bepalen dag, publiek worden verkocht:

I. Eene nette, welbetimmerde **HEEREN BEHUIZING**, met daarachter gelegen **TUINTJE**, staande en gelegen in de Oude Kijk-in-'t Jatstraat, geteekend letter D, no. 124 V, groot 2 Roe, 80 El, laatst in eigendom bewoond door wijlen Mejufvrouw de Weduwe den Heer J. MARISSEN.

II. Eene VROUWEN ZITPLAATS in de Martinikerk, onder het voormalig Verstinnengestoelte, no. 157.

Mr. J. RENGERS HORA SICCAMA.

VOORLOOPIGE AANKONDIGING.

In FEBRUARIJ of MAART e.k. sal publiek worden geveild: De **BUITENPLAATS** ***KLINCKEMA***, te *Zuidhorn*, en ruim vier Bunders onmiddellijk daaraan gelegen LAND.

De Kersboom.

Bij **J. G. SISSINGH**, *Banketbakker* en *Confiturier*, aan de Groote Markt, sal op WOENSDAG den 24sten deser een **KERSBOOM** in gereedheid zijn, welke des **avonds** van **6** tot **10 uur** sal zijn **verlicht**; eenige **ARTIKELEN** geschikt voor ***Kindergeschenken*** sullen sich aan denzelven bevinden.

GRONINGEN, 23 December 1856.

WITTE EN ROODE

BESSENWIJN,

voortdurend te bekomen bij

H. R. DE ZAAIJER,
O. Ebbingestraat, bij den Boog.

TE KOOP:

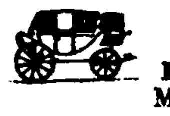

Eene fraaije, sterke **ENGELSCHE KOETS** voor vieren. Te bevragen bij MEIJER, Zadelmaker, Oude Ebbingestraat.

Bij den Vleeschhouwer **J. KAMPHUIS**, in de Heerestraat, is op heden geslagt: Een puik vet en blank **ZOKTEMELKS KALF.**

per **100 ƒ 2,50 a ƒ 3,00**, bij

A. J. POORTMAN,

GROOTE MARKT.

TEN KANTORE VAN

I. en J. OPPENHEIM

(***Boek-*** en ***Stadsdrukkerij aan de Noorderhaven***),

is op HEDEN getrokken de HOOGSTE PRIJS van

ƒ 25,000.00,

op No. **17398**, en zijn aan gemeld KANTOOR voor de VOLGENDE TREKKINGEN DER LOTERIJ **LOTEN** volgens *PRIJS-COURANT* te bekomen.

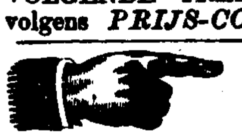

Een Philanthroop, Rijks-Ambtenaar in de Provincie *Utrecht*, die zeer gunstig over de **REVALENTA** denkt, berigt ons, dat hij sedert jaren met het beste succes **REVALENTA** aan arme Zieken uitgedeeld heeft en het genoegen heeft mogen smaken het harde lot dier ongelukkigen veel te verbeteren.

VERKOOPHUIS.

Van een der respectabelste ingezetenen onzer stad hebben wij een uitstekend gunstig berigt over de **REVALENTA** ontvangen.

De Echtgenoot van desen Heer, die sedert geruimen tijd aan eene ziekte sukkelde, die men niet kende, was zoo vervallen en zwak, dat ze opgegeven werd en men haar spoedig overlijden voorzag. Men hield op met medicineren, nam de toevlugt tot **DU BARRY'S REVALENTA**, en de uitkomsten waren zoo gunstig, dat zij reeds in de eerste dagen gegronde hoop op herstel gaven; de zieke werd dagelijks rustiger en gevoelde zich hoe langer hoe beter, zij won in sterkte en is God dank nu geheel gesond en opgeruimd.

Deszelfde Heer verhaalt ons ook, dat een Kind in zijne Familie de gesondheid, naast God aan de **REVALENTA** te danken heeft. Wij hebben vergunning den aanvrager met naam en adres van onzen berigtgever bekend te maken, die gaarne verdere bijzonderheden mededeelen wil.

J. A. KLINGER & Co.

ROTTERDAM, 12 Januarij 1856.

Het Kindje van ANDRIES DOMBURG, Landbouwer te *Sloten*, aan de *Haarlemmermeer*, heeft erg aan de Engelsche ziekte geleden, en is zonder vrucht twee jaren onder geneeskundige behandeling geweest; het kwam niets vooruit. Door veelvuldig aanraden heeft de Moeder het **REVALENTA** laten eten en het is daardoor veel gebeterd; het is veel vrolijker en begint al aardig te loopen. Belangstellenden kunnen zich zelven overtuigen, daar Vrouw DOMBURG gaarne nadere uitkomst geeft.

AMSTERDAM, 9 December 1856.

VERKOOPHUIS.

Vierde druk in ruim drie Jaren.

Bij **H. TEN BRINK**, te *Meppel*, verschijnt de **vierde druk** van de:

NIEUWE GEESTELIJKE BLOEMHOF,

of **MORGEN-, AVOND-, FEEST-** en **GELEGENHEIDSOVERDENKINGEN**, ten dienste der **Huisselijke Godsdienst**, enz. Prijs (229 12° blads.) ƒ 0,80, ter verspreiding bij een 12tal ƒ 8,40, Id. op best papier ƒ 1.

In meest alle Tijdschriften en Dagbladen is dit Werkje allergunstigst beoordeeld en dringend aanbevolen voor de Huisselijke Godsdienst.

Te *Groningen*, bij de Erven C. M. VAN BOLHUIS HOITSEMA.

Jaargang 115. Vrijdag, 26 December 1856. No. 155.

BIJBLAD No. 37.

VERSLAG

VAN DE HANDELINGEN DER STATEN GENERAAL.

Behoort bij de Groninger Courant van 24 December 1856, no. 154.

Eerste Kamer.

Zitting van Zaturdag den 20sten December.

De Kamer heeft in de zitting van heden achtereenvolgens aangenomen de volgende wets-ontwerpen:

1) dat tot wijziging van hoofdstuk II der staatsbegrooting voor 1855;
2) dat tot wijziging van hoofdstuk IX *B* derzelfde staatsbegrooting;
3) dat tot wijziging van hoofdstuk VIII der staatsbegrooting voor 1855;
4) dat tot wijziging van hoofdstuk IV der staatsbegrooting voor 1855;
5) dat tot verhooging van hoofdstuk IV der staatsbegrooting voor 1856;
6) dat tot regeling der ontvangsten en uitgaven van het pensioenfonds voor 1857;
7) dat tot vaststelling der uitgaven voor de algemeene landsdrukkerij voor 1857.

Alle met eenparigheid van stemmen. Alleen over het vijfde wets-ontwerp had eene korte woordenwisseling tusschen den heer *Rijckevorsel* en den *Minister van Justitie* plaats.

Bij de beraadslaging in de zitting van den 18den over de verhooging van hoofdstuk V der staatsbegrooting voor 1856 (*Kanaal van Assen naar Groningen*) hebben o. a. ook de heeren *Cremers* en *van Roijen* hunne stemmen gemotiveerd, die zij tegen het wetsontwerp zouden uitbrengen.

De heer *Cremers* hield daarbij de volgende rede: »Dit wets-ontwerp heeft op mij den indruk gemaakt dat, toen ik de voordragt zag om bij de begrooting van 1856 gelden beschikbaar te stellen voor dit kanaal, ik swarigheid moest maken om mijne eigene oogen te vertrouwen. Door plaatselijke inwoning meer bekend met de omstandigheden van deze onderneming, was het mij terstond duidelijk, dat deze voordragt steunt op verkeerde inzigten in de zaak zelve en op gebrek aan kennis van de feitelijke omstandigheden. Deze zienswijze heb ik hier en ook te Groningen kenbaar gemaakt; men heeft mij hier en daar geantwoord op eene wijze, die duidelijk deed zien dat men mijn tegenstand toeschreef aan een geest van oppositie niet tegen de slechte wet, maar tegen den minister die de wet had voorgedragen.

»Men heeft dat gedaan op zoo duidelijke wijze, dat ik daarom vooraf wensch te zeggen, dat ik, vooralsnog althans, den ministers in het volbrengen van hunne taak geene moeijelijkheden in den weg begeer te leggen; dat ik misschien eerder genegen zou wezen bezwaren voor hen uit den weg te ruimen, in de hoop dat wij daardoor spoediger zouden komen tot eene beslissing op een hoofdpunt, waarbij ieders geweten hem de uit te brengen stem zal voorschrijven; doch eene wet, zoo geheel verkeerd als deze, zou ik zelfs niet willen toestaan aan een minister aan wien ik overigens mijn volkomen vertrouwen kon schenken.

»De voordragt is, mijns inziens, geheel ondoelmatig. Zij heeft de strekking dat aan de begrooting van 1856 een post zal worden toegevoegd voor een kanaal van zes uren lengte, waarin verschillende sluizen zullen moeten gemaakt worden, waarbij stoomgemaal te pas zal komen, en waaraan nog geen begin van uitvoering gegeven is. Op dien post kan worden betaald gedurende 1856 en 1857. Het is stellig zeker, dat daarvan over 1856 geen penning zal worden uitgegeven, want er is nog geen begin gemaakt met iets; de memorie van beantwoording zegt, dat er misschien in de aanstaande maand Januarij een begin zal gemaakt worden. In 1857 kan er betaling geschieden, later niet; en voor een werk van zulk eenen omvang geloof ik, dat het wel als ontegensprekelijk mag worden aangenomen, dat de geheele som in 1857 niet zal kunnen worden uitgegeven. Als dezelfde som in 1857 wierd voorgesteld, zou men gedeeltelijk de betaling kunnen doen in dat jaar en vervolgens in 1858. Misschien ware dan de zaak (hetgeen ik voor de ondernemers hoop) geheel afgeloopen en tot stand gebragt; en zoude op dien post alles kunnen worden betaald, zonder overbrenging op eene volgende dienst.

»Wanneer ik dit in overweging neem, is het mij geheel onbegrijpelijk, waarom in het midden van 1856 is voorgesteld aan de begrooting van dat jaar toe te voegen een post, met de volle zekerheid dat er in 1856 geen betaling zou geschieden!

»Maar bovendien, de voordragt is niet alleen ondoelmatig, zij is in allen deele ontijdig en verkeerd. Zij is ontijdig met het oog op de wet van April 1854, zoo als straks reeds door andere leden is aangetoond; die wet staat de som toe, doch geeft voorschriften omtrent de wijze van betaling. Zoolang die wet niet is veranderd, is zij voor den minister een vaste regel waaraan hij zich moet houden. Het is waar, de wetgever, die de wet heeft vastgesteld, mag er ook weder van afwijken; maar de voordragt van den minister moet strekken, òf om de wet op te volgen òf om er van af te wijken.

»De wet van 1854 zegt in art. 2: »De post der begrooting, waarop deze bijdrage te verevenen zal zijn, wordt, zoodra tot de uitvoering van het werk kan worden overgegaan, nader door de wet aangewezen." *Zoodra tot de uitvoering van het werk kan worden overgegaan.* Hoe moet ik deze uitdrukking begrijpen? Is *dit* een aanvang maken met het werk? Naar de letter der wet, ja; naar den geest, geloof ik, neen. Wanneer men nog in de onmogelijkheid is om hetzij aan de hoofdvaart te Assen, hetzij aan de haven te Groningen eenige verbinding tot stand te brengen, dan kan men nog niet zeggen dat men op dit oogenblik in gereedheid is om een aanvang te maken met het werk. Evenwel, volgens de letter zou men, wijzende op die 6000 roeden, kunnen zeggen dat er een aanvang met de onderneming was gemaakt.

»Maar ten tweede: de voordragt tot die wijziging geschiedt, volgens de wet van 1854, niet dan nadat de behoorlijke zekerheid is verkregen dat de overige middelen tot *uitvoering en voltooijing* aanwezig zijn. Zijn die middelen op dit oogenblik behoorlijk aanwezig? De concessie is gegeven aan eenige partikulieren; indien die partikulieren zich verbonden om, tegen overneming van de twee ton, het werk te voltooijen, dan zou er onder die concessie voldoende zekerheid bestaan dat het werk door hen zou worden voltooid; maar die partikulieren hebben de concessie overgedragen aan eene maatschappij. Ook de directeuren en commissarissen dier maatschappij bezitten voldoende waarborgen dat zij het werk tot een goed einde kunnen brengen, indien zij zich daartoe persoonlijk verbinden. Doch wij hebben slechts te doen met eene maatschappij die zich niet *verbindt*, maar die zich *voorstelt* het kanaal te maken.

»Die maatschappij is tot stand gebragt op grond van een prospectus waarin wordt geraamd, dat er vijf ton, en waarschijnlijk niet meer, noodig zou zijn; dat vijf ton misschien niet voldoende zullen zijn; maar — volgt er op — maar het kan anders uitloopen, en ten einde die vrees weg te nemen, is voorgesteld om het geheele werk te gelijker tijd aan te besteden, om het in twee jaren uit te voeren. Mogt bij die uitbesteding blijken, dat de raming te laag is gesteld, de deelnemers zullen zich alsdan van alle verpligtingen *ontslagen kunnen achten*, van de zaak kunnen afzien en niets dan de aangewende kosten behoeven te betalen. Onder dat prospectus is de maatschappij opgerigt. Het is mij persoonlijk bekend dat directeuren der maatschappij — schoon die zinsnede uit het prospectus niet in het contract is opgenomen — toch hebben gemeend zich aan het daar bepaalde te moeten houden; het contract mag ook welligt op geene andere wijze worden uitgevoerd. Behalve de bijdragen, heeft de maatschappij niets meer dan dat kapitaal van twee ton; zij kan over niets meer beschikken, en het zou dus de vraag zijn, of de aandeelhouders nog meer zouden willen fourneren; en daarop bestaat vooralsnog geen behoorlijke waarschijnlijkheid.

»Het doet mij leed het te moeten zeggen, maar in de maatschappij zelve bestaat oneenigheid. Er is concessie verleend voor een kanaal, aanvang nemende *in of nabij de kolk van de hoofdvaart te Assen*. Op die bewoordingen is het contract gebaseerd, volgens hetwelk de maatschappij is samengesteld. De tegenwoordige directeuren der maatschappij hebben, mijns inziens geheel te regt, ingezien, dat het aanvangspunt eenige honderden ellen verder van de kolk verwijderd moest zijn. Zij hebben op die wijze uitvoering aan het werk willen geven, maar zijn gestuit op den onwil van eenige actionarissen, die nabij de kolk wonen, en die juist in het aanvangspunt, dat het contract bepaalt, hun eigen voordeel zien, dewijl hunne bezittingen in de buurt liggen en zij op dien grond op een voordeeligen verkoop rekenen.

»Daarvan is het gevolg geweest, dat eenige actionarissen zich bij protest hebben verzet tegen elke wijziging van het aanvangspunt, en verklaard hebben dat zij alleen dàn zullen betalen, wanneer het aanvangspunt blijft zoo als dit in het contract is bepaald. Men is dus in de verpligting om òf een verkeerd en kostbaar aanvangspunt te nemen, dat het kanaal zal leiden midden tusschen de huizen van Assen, òf zich te verstaan met de actionarissen wier persoonlijk belang zich verzet tegen elke wijziging van het aanvangspunt.

»Ik kan dus niet inzien dat op dit oogenblik de hoop zoo groot is dat die maatschappij, die zich tot niets heeft verbonden, meer zal kunnen beloven.

»Om deze redenen acht ik dat er geene voldoende zekerheid bestaat. Zoolang die zekerheid niet bestaat, had de minister de voordragt niet moeten doen. Ik acht het in het belang van de maatschappij zelve, dat deze wet niet worde goedgekeurd. Die maatschappij moet nog menig punt regelen: zij moet nog regelen de uitvaart te Assen en ook te Groningen, waar alles nog niet geregeld is.

»Het is een algemeen beginsel dat men bij het geven van subsidie vordere, in de eerste plaats, eene opoffering van partikulieren of van gemeenten of provinciën, en dat het rijk eerst bijspringt wanneer de partikulieren het mogelijke gedaan hebben. Wijkt men daarvan af, het kan slechts dienen om de ondernemers te veel vertrouwen te doen vestigen op het rijk.

»Ik acht dit ook in het belang van deze onderneming. Ik ben het met den spreker uit Drenthe eens, dat de toestemming, of laat ik liever zeggen, dat de betaling van het subsidie — want het subsidie is verleend — op dit oogenblik de onderneming slechts in gevaar zal brengen en bovendien zal leiden om een nuttig subsidiestelsel in discrediet te brengen.

»De minister van binnenlandsche zaken heeft ons in de memorie van beantwoording eenige beschouwingen medegedeeld. De meeste punten meen ik reeds te hebben beantwoord; ik wensch nog alleen een woord te zeggen omtrent hetgeen in het slot dier memorie voorkomt. De betrokken provinciën en steden hebben een subsidie beloofd. Wanneer zij verpligt zullen zijn dat subsidie te geven, zullen zij, hiervan ben ik verzekerd, in staat worden bevonden om het te doen; maar zij zijn daartoe op dit oogenblik nog niet verpligt. De minister nu heeft medegedeeld wat de provinciale staten van Groningen hebben besloten; maar ons is niet medegedeeld, dat de minister aan de provinciën en de steden een schrijven heeft gerigt, het verzoek inhoudende om toch op de begrooting van 1857 de noodige gelden te brengen ten einde de betaling der subsidiën kunne geschieden. Dit is dus een aandrang geweest bij de besturen om de noodige gelden op de begrooting te brengen.

»En welk antwoord is daarop gevolgd? Ik heb hier voor mij het verslag van de zitting, waarin dit punt bij de provinciale staten van Groningen is ter sprake gebragt. Men heeft daar gevraagd of het de bedoeling was eerder te betalen dan oorspronkelijk was bepaald. Het antwoord is geweest ontkennend, en daarop is het besluit gevallen. Bij de provinciale staten van Drenthe is het voorstel dadelijk afgewezen, evenzoo bij de gemeente Groningen en evenzoo bij de gemeente Assen; en bij de gemeente Assen is daarop gevolgd de benoeming eener commissie. Die commissie moet onderzoek doen naar het punt van uitgang en of de raad van Assen verpligt zou zijn subsidie te betalen, wanneer de directie der maatschappij afging van het oorspronkelijke punt van uitgang van de kolk. Dus, Mijne Heeren, de maatschappij is vooralsnog genoodzaakt van de kolk uit te gaan en kostbare onteigeningen te doen; of zij moet, buiten de kolk gaande, procederen met hare eigene actiehouders en misschien het subsidie van Assen missen.

»Ik wensch der onderneming geluk en hoop dat zij tot stand kome; maar een goed middel daartoe, geloof ik, is, dat deze wet worde verworpen. Laat de maatschappij zich geheel bekwaam maken tot de uitvoering, en wanneer haar dit gelukt zal zijn, dat dan de minister hier kome met eene wet om het subsidie, naar omstandigheden, op de begrooting van 1857 of 1858 te brengen, indien de maatschappij zelve (hetgeen tot nu toe niet geschied is) zich aanmeldt om betaling te ontvangen. Het is thans nog niet noodig om het geld ter harer beschikking te stellen; zij zou er nog niets mede kunnen verrigten. In het belang der zaak en van het subsidiestelsel, acht ik het dus nuttig dat deze wet worde afgestemd."

De heer *van Roijen* liet zich hieromtrent aldus uit: »Ik wil wel bekennen, Mijnheer de Voorzitter, dat ik bij den aanvang dezer discussie niet bepaald was, welke stem ik over dit wets-ontwerp zou uitbrengen. Ik wenschte er mijne goedkeurende stem aan te kunnen schenken, ten einde daardoor het rijkssubsidie te verzekeren aan eene onderneming, waarop ik prijs stel en waarbij twee provinciën belang hebben.

»Ik heb aan de beraadslaging over dit wets-ontwerp in de sectiën geen deel genomen, omdat ik toenmaals de eer nog niet had lid dezer Vergadering te zijn. Ik heb dus het licht, dat ik over de zaak wenschte te erlangen, geput uit de gedrukte stukken. Het verslag van de commissie van rapporteurs houdt in, dat de Vergadering in de sectiën deze wetsvoordragt verklaarde voor ontijdig. Echter zijn sinds het opmaken van dat besluit verscheidene weken verloopen, en het was mij bekend, dat een gedeelte der redenen, die tot dat besluit aanleiding hadden gegeven, mogten gerekend worden opgeheven te zijn, zoodat ik hoopte dat uit de discussie zoude blijken, dat de redenen, die nog bezwaar opleverden, mede zouden zijn opgeruimd.

»De sprekers die mij zijn voorafgegaan, hebben mij dat verlangde licht niet gegeven en de wet bestreden. Ik heb gehoord, dat een groot gedeelte van de bezwaren, die het wets-ontwerp als onwettig hebben doen kwalificeren, nog bestaan, en dat er eenige grondstukken zijn waaromtrent de onteigening over het kanaal *niet* in der minne is afgeloopen; waaruit men kan opmaken dat het nog langen tijd zal kunnen duren, eer tot de uitvoering van het werk in zijn geheelen omvang zal kunnen worden overgegaan, en er misschien eene geregtelijke onteigening zal moeten plaats hebben om over die gronden te kunnen beschikken. Bovendien bestaat er ook nog twist over het punt wáár het kanaal zal worden aangevangen, gelijk door den spreker uit Meppel is aangewezen, even als over dat van aansluiting te Groningen.

»Mijne hoop om eene goedkeurende stem aan dit ontwerp te kunnen geven is dus vervlogen. De bewoordingen der wet van den 10den April 1854 zijn duidelijk en even duidelijk is het dat aan haar voorschrift niet is voldaan; er wordt eene wet gevorderd om het verleende subsidie op eene begrooting ter verevening te brengen, maar die wet kan niet eerder in het leven komen dan nadat behoorlijke zekerheid is verkregen, dat de overige middelen tot uitvoering en voltooijing aanwezig zijn.

»Dit nu is thans het geval niet, en het is dus onmogelijk dat nu reeds over die gelden worde beschikt. De som zal alsoo niet eer dan op de begrooting van 1857 of later verevend kunnen worden.

»De zekerheid dat dit subsidie van rijkswege zal worden verleend, wordt hierdoor niet verminderd; deze ligt in de wet van den 10den April 1854, die met bijna algemeene stemmen is aangenomen.

»Vrees voor het inhouden van het subsidie bestaat niet en kan dus geen swarigheid zijn om dit wets-ontwerp af te stemmen. In het belang van subsidiën die men nog zal noodig hebben, is die afstemming noodig, daar ze tot bewijs zal kunnen verstrekken, dat deze Kamer nauwgezet let op de vervulling der voorwaarden onder welke ze verleend zijn, waarvan het gemis dit wets-ontwerp kwalificeert als ontijdig en alzoo als onaannemebaar; daarom aarzel ik niet het wets-ontwerp af te keuren."

Zoo als men weet, is de zienswijze van deze beide leden ook die van de groote meerderheid der Vergadering geweest, daar het wets-ontwerp is afgestemd met 28 tegen 8 stemmen.

Tweede Kamer.

Zitting van Vrijdag den 19den December.

In de zitting van heden wordt in behandeling genomen:

1) Hoofdstuk IX *A* der staatsbegrooting voor 1857 (*Nationale schuld*), waarvan de overweging bij onder-art. 14 van het eerste artikel van het wets-ontwerp vroeger afgebroken is met het voornemen om die na de afdoening der wet op de middelen voort te zetten. Zonder beraadslaging worden de overige artikelen goedgekeurd, en het hoofdstuk in zijn geheel met algemeene (59) stemmen aangenomen.

2) Het wets-ontwerp tot amortisatie en inkoop van rentegevende nationale schuld, dat, na eene korte woordenwisseling tusschen den heer *van Bosse* en den *minister van financiën*, met algemeene (63) stemmen aangenomen wordt.

3) Het wets-ontwerp tot regeling van het fonds van koopprijzen van domeinen voor het dienstjaar 1856, uitgetrokken voor ƒ 3,044,362.50, waarin door den minister van financiën eene wijziging wordt aangebragt, strekkende om dat cijfer met één millioen te verhoogen voor amortisatie van rentegevende nationale schuld. Dit wets-ontwerp wordt met algemeene (66) stemmen aangenomen.

4) Het wets-ontwerp tot voorloopige vaststelling van het Vde hoofdstuk der begrooting van de staatsuitgaven voor 1857 (*binnenl. zaken*).

De heer *Elout* neemt deze gelegenheid waar, om zich te verantwoorden ter zake van zijn besluit om noch voor noch tegen de oorspronkelijke voordragt te stemmen. Ook hij acht de aanneming van de stelling »geen herstel van grieven, geen geld" onaannemelijk; maar aan den anderen kant is de voordragt eener begrooting, geen bloote vorm, en meent hij, dat het cijfer in verband moest beschouwd worden met de middelen en behoeften, met de zekerheid van aanwending tot het beoogde doel, en met de leiding van het departement in de gewigtige aangelegenheden. Hij verklaart dat hij nimmer tegen personen strijden zal; dat hij den Koning en het land in zaken en niet in personen dient; doch waar, tegen zaken, aan zijn oordeel onderworpen, gewigtige bezwaren mogten bestaan, zal hij, zonder omzien, zonder vrees en zonder ruggespraak volbrengen hetgeen hij pligt acht. »Ik torsch, zegt hij, geene andere verantwoording dan die van mijne overtuiging, en ik wist jegens wien." Hij herinnert verder, dat het Ministerie

bijeengekomen was zonder zich wel te hebben verstaan omtrent zijne taak, de regeling van het openbare onderwijs; dat het belang des lands onmiddellijk handelen had gevorderd; dat de zaak bekend, de stelsels ontwikkeld waren; dat men alzoo met grond had mogen verwachten, dat het Ministerie zijne beginselen, de grondslagen der wet had ontwikkeld; dat de minister, na lang dralen, gekomen was tot de belofte van eene onmogelijke zaak, dat is het voordragen van de drie takken van onderwijs.

Ofschoon spr. vóór de crediet-wet zal stemmen, herhaalt hij de vraag bij de algemeene beraadslagingen gedaan, namelijk: Bestaat er geen mogelijkheid, dat men zich bepale tot de aanbieding van de wet op het *lager* onderwijs, tot die enkele zaak, ten einde gerustheid bij velen te doen ontstaan, en opdat men ook wete, waaraan men zich te houden hebbe?

De oplossing van dat vraagstuk is zoo moeijelijk niet. Immers sedert lang staan er twee stelsels tegenover elkander: 1) de gemengde openbare school zonder positief christelijk onderwijs, en 2) de facultatieve splitsing. Men kan het beginsel van splitsing aannemen, en waar de omstandigheden dit niet toelaten, kan men het onderwijs inrigten overeenkomstig de art. 22 en 23 van het reglement der wet van 1806.

De heer *van Zuylen van Nijevelt* kan zich met veel wat in de rede des heeren *Elout* voorkomt, vereenigen. Hoewel eerst van plan om tegen de credietwet te stemmen, is hij, na rijp beraad, van dat voornemen teruggekomen, omdat hij ongaarne stilstand in de dienst wil veroorzaken; doch hij hoopt en vertrouwt, dat de Kamer niet andermaal in dien toestand zal worden geplaatst, waarin zij nu verkeert, namelijk, om, met het oog op den korten tijd die er nog overig is, zedelijk gedwongen te worden zich met de begrooting te vereenigen. Overigens herhaalt spreker de vragen, vroeger bij de algemeene beraadslagingen over dit hoofdstuk gedaan.

De heer *ter Bruggen Hugenholtz* zegt, vooral tegen hoofdstuk V te hebben gestemd om redenen buiten de begrooting gelegen en uit de vrees dat de wet op het onderwijs in deze zitting nog niet tot stand zal komen. Thans wordt eene credietwet aangevraagd; de tijdelijke minister van binnenlandsche zaken is een man die aller vertrouwen verdient en bij het toestaan eener credietwet is het vooral de vraag, aan wien het crediet verleend wordt? Hij zal voor deze wet stemmen, speciaal met het oog op dezen tijdelijken minister, doch hij behoudt zich zijne stem bij de definitieve begrooting voor.

Spr. neemt nog de gelegenheid te baat om ook de spoorwegen te bespreken. Er is bij de algemeene beraadslagingen aan den minister van binnenl. zaken de verklaring gegeven, dat hij op de sympathie der bevolking van de Noordelijke provinciën kan rekenen, wanneer hij den aanleg van spoorwegen in die provinciën aanmoedigde. Spr. gelooft echter dat vooral het Friesche volk geene andere sympathie heeft dan voor dengene die de vrijheid en de grondwettige regten handhaaft. Maar nu vraagt hij alleen aan den tijdelijken minister of hij, gedurende zijn interim, de zaak der spoorwegen zal behartigen; het geldt hier geene provinciale, maar wel eene nationale zaak. Men weet hoeveel moeijelijkheden die zaak reeds gekost heeft. Het geldt hier de belangen van Nederland tegenover Hannover. Spr. dringt dus op eene spoedige afdoening dier zaak aan.

De heer *van der Linden* is van meening, dat bij de afstemming van een hoofdstuk niet gedacht kan worden aan eenige uitoefening van dwang tegenover de Kroon, en dat elkeen, die er dat in zien wil, moet gekant zijn tegen elken invloed der Volksvertegenwoordiging waar het geldt het toestaan van geldmiddelen. Zoolang het waar is dat de vertegenwoordiger zijne toestemming moet geven tot het doen der uitgaven, zoolang moet hij ook het regt hebben de begrooting goed- of af te keuren. Zoodra de afstemming eener begrooting wordt beschouwd als een dwang tegenover de Kroon, dan is het beter geen Volksvertegenwoordiging te hebben.

Hij ziet in de afstemming eene verklaring, dat de samenwerking met den minister niet gaat. Naar de parlementaire usances, moet de minister die geen meerderheid verkrijgt of slechts ééne stem erlangt, zijn ontslag vragen, want dan blijkt het, dat hij geene ondersteuning bij de Vertegenwoordiging vindt.

De heer *Bosscha* deelt de redenen mede, waarom hij zich verpligt gerekend heeft tegen hoofdstuk V te stemmen. Hij komt er voor uit, dat hij zijn vertrouwen aan den minister van binnenlandsche zaken niet had kunnen schenken, en dat hij meende opregt en eerlijk te hebben gehandeld, door tegen te stemmen, nadat de bedoelde minister in de zitting van den 1sten December j.l. een votum van vertrouwen had gevraagd. Hier was geen sprake van aanranding van de waardigheid of de regten der Kroon, want dat regt en die waardigheid zijn boven de magt der Kamer verheven. De Vertegenwoordiging heeft alleen te doen met den minister. Het vertrouwen van de Volksvertegenwoordiging is onmisbaar voor elken minister in een constitutionnelen staat. Ieder heeft de vrijheid den Koning eerbiedig te verzoeken voor eene betrekking niet in aanmerking te komen of daaruit te worden ontslagen.

De *minister van justitie* zal het tegenwoordig standpunt der Regering tegenover de Kamer en het standpunt van deze bij de behandeling van de credietwet, trachten aan te wijzen.

Wat het standpunt der Regering betreft, dit is reeds eenigermate bekend gemaakt door het besluit van den 11den December j.l., waarbij tijdelijk in de waarneming van het departement van binnenlandsche zaken is voorzien. Tot nadere verklaring daarvan deelt z. exc. mede, dat Z. M., op het verzoek van den minister van binnenlandsche zaken tot ontslag uit zijne betrekking wegens ziektetoestand ingediend (een toestand die nog niet is geweken), nog niet definitief heeft willen beschikken, ook omdat Z. M. wenscht, dat die minister nog in de gelegenheid wierd gesteld, de wet nopens het lager onderwijs in gereedheid te brengen en haar te verdedigen, als zijn gezondheidsstaat dit zoude toelaten. Volgens het oorspronkelijk plan, zouden de *drie* takken van onderwijs te gelijk voorgedragen worden; maar om die allen te gelijk in zes maanden tijds te behandelen, zal wel onmogelijk zijn. Daarom heeft de minister zich bereid verklaard, het *lager onderwijs* alléén te behandelen en dus af te zien van het vroegere plan ter gelijktijdige behandeling van de drie takken van onderwijs.

Dit is zijn voornemen, als zijne gezondheid moge gespaard worden; wanneer deze hem de voordragt niet mogt veroorloven, dan kan de Kamer toch verzekerd zijn, dat de wet op het lager onderwijs, binnen den tijd, vroeger door den minister van binnenlandsche zaken gesteld, zal worden aangeboden en dat zij die tegen het reces zal ontvangen, wie ook met de portefeuille van binnenlandsche zaken moge belast zijn. Dit is het stellige voornemen der Regering. Menschelijkerwijs kunnen er omstandigheden zijn, die dat zouden verhinderen, maar dan zou toch de aanbieding geschieden tegen het *eind van het reces.*

Wat de zoo even gehouden redevoeringen betreft, de minister zal niet lang bij die van den heer *Elout* stilstaan, omdat die bewijst, dat, al bestaat er groot verschil van politieke opinie tusschen zijne vrienden en hem, en al kunnen zij hem geen vertrouwen schenken in het doel dat hij zich voorstelt, die vriendschap niet verbroken is.

De minister zal niet in discussie treden over de grondslagen van het onderwijs, welke hij in 't belang der zaak meent te moeten vermijden; en dat is ook de reden geweest, waarom de minister van binnenlandsche zaken niet in die discussie wilde komen. Maar het is eene vergissing, dat de Regering van den 1sten Julij af in dezen zoekende is geweest en nog zoekt. En ook is het eene vergissing, als men meent dat de Regering voornemens zoude zijn, aan iemands geweten eenigen dwang aan te doen, terwijl zij in tegendeel van meening is, dat aan iedere godsdienstige overtuiging vrijheid moet gelaten en verzekerd worden. De wet zal dan ook zijn gegrondvest op het beginsel van *vrijheid.* De minister is een te groot voorstander van godsdienst- en gewetensvrijheid, dan dat hij tot iets zou willen medewerken wat daaraan tekort zou doen.

Over het votum van wantrouwen sprekende, dat den minister van binnenlandsche zaken zou zijn gegeven, merkt de minister aan, dat, al moeten de stemmen van de 32 leden die tegen hoofdstuk V hebben gestemd, als zoovele blijken van wantrouwen worden aangemerkt, dan ook die van de 32 daartegenoverstaande leden als zoovele blijken van vertrouwen kunnen worden beschouwd.

Naar 's ministers inzien, is het doel van den constitutionelen regerings-vorm conciliatie, zamenstemming tusschen gezag en vrijheid te vinden, vooral daar, waar bij meerdere volksontwikkeling, de uitoefening van het gezag moeijelijker en de behoefte der individuële vrijheid grooter wordt. Het middel moet dus zijn te vermijden, dwang aan de zijde des gezags en ook dwang in de uitoefening der volksvrijheid; wering van despotismus eenerzijds, en aan den anderen kant wering van dwang die tot democratie en regeringloosheid voert.

De minister wil niet ontveinzen, dat men, ten opzigte van den minister van binnenlandsche zaken, dwang heeft willen bezigen. Hij meent dat men in dergelijke omstandigheden een uiterst middel kan aanwenden en overgaan òf tot eene ontbinding der Kamers, òf tot de afstemming der begrooting. Maar *in casu* is nog niet gebleken van de noodzakelijkheid om tot dat uiterst middel de toevlugt te nemen. De minister was slechts korten tijd aan het bewind, niet geoefend in den parlementairen strijd; het was niet te vergen van hem, die andere studiën had volbragt en hadat hij bij het departement van binnenlandsche zaken, sinds zijne optreding, veel had gewerkt, dat hij hier met dezelfde kracht zou verschijnen, als vóór dat hij met de geheele leiding van het departement belast werd. Maar eischt de wijsheid, de waarheid ook niet te erkennen, dat men niet smoren moet de proefneming ten aanzien van de regeling van het onderwijs; dat er tijd behoort gelaten te worden om het middel te vinden, ten einde de spanning weg te nemen; is het niet billijk om den minister den tijd te gunnen om zijn plan uit te werken en om hem niet vooruit reeds met een brevet van onbekwaamheid te begroeten?

Vooral met het oog hierop, meent de minister der Vergadering te moeten vragen, neen bidden, of het nu oirbaar zij een stap verder te gaan, en door het niet toestaan der begrooting, de proeve onmogelijk te maken. Mislukt die proeve, dan zou een der dierbaarste wenschen van zijn (des ministers) hart ontnomen zijn; want hij heeft het bewind niet aanvaard uit begeerte naar eer, noch uit behoefte aan arbeid, maar met don wensch (en dat was en is ook de wensch van zijn ambtgenoot voor de binnenlandsche zaken) om, met Gods hulp, iets te kunnen doen tot herstel der eensgezindheid en om den twistappel weg te nemen en het vuur der tweedragt te dooven. Als het blijken mogt, dat hier teleurstelling mogt bestaan hebben, dan is de moeite gering om aan anderen de taak over te laten.

De heer *Thorbecke* merkt hierop aan, dat door den minister eene zekere censuur was uitgeoefend op de stemming der Kamer, maar dat hij niet gelooft, dat èn de waardigheid der Kroon, èn die der Vergadering daardoor aan eenig gevaar zijn blootgesteld. Hij geeft voorts te kennen, dat als hij zijne stem aan de credietwet verleent, hij daarmede geenszins wil worden geacht, met de zienswijze des ministers in te stemmen, maar alleen het belang van de dienst in 't oog te houden.

De heer *Mackay* verklaart, dat zijne stem betreffende hoofdstuk V geenszins als een bewijs van vertrouwen in het bewind moet worden beschouwd.

De heer *Schimmelpenninck* verklaart zich in gelijken zin.

De heer *Blaupot ten Cate* zal de credietwet aannemen op dezelfde gronden als waarom hij zich met hoofdstuk V heeft vereenigd, om redenen namelijk in dat hoofdstuk zelf gelegen en niet om politieke redenen. Hij bedient zich hier van een woord, door een der leden gesproken en wil de ministers aan het werk zien.

De heer *Groen* protesteert tegen het verwerpen der credietwet, maar geeft niet toe, dat in de bedoelde stemming een zijdelingsche dwang ten aanzien van de Kroon zoude zijn gelegen. Hij berust in de verklaring, dat er nu eene wet op het *lager* onderwijs zal worden ingediend, maar is nog niet bevredigd met de verklaring nopens het hoofdbeginsel waarop die zal rusten, en vermoedt, dat de begeerte der petitionarissen niet alleen bij het Bewind in vergetelheid is geraakt, maar dat hetzelve tegen het petitionnement is gerigt. Hem is voorgekomen, dat de minister op den grond der godsdienstlooze school is geraakt.

Van eene ontbinding der Kamer gewagende, geeft de spreker te kennen, dat men, naar zijn inzien, daartoe kan overgaan, wanneer er op bepaaldelijk geformuleerde beginselen uitspraak moet worden gedaan, maar dat, indien men daar niet op kan wijzen, en op den grond van bedoelingen moet treden, men zich blootstelt aan weifeling, onzekerheid en onrust; aan eene verkeerde werking der hartstogten, derwijze, dat uit partijen partijschappen geboren worden.

De heer *v. Nispen* verklaart, dat hij zich verpligt rekent om de credietwet goed te keuren, maar dat, indien hij zijne gevoeligheid raadpleegde, hij er zijne goedkeuring, na den minister gehoord te hebben, aan zoude moeten weigeren, vermits hij bij de bedoelde stemming alleen gebruik had gemaakt van een grondwettig regt om Z. M. eerbiedig te kennen te geven, dat de keuze van den daarbij betrokken minister niet gelukkig was geweest.

De *minister van binnenlandsche zaken ad interim*, herinnert, dat door onderscheidene leden de verzekering is verlangd, dat de credietwet alleen moest beschouwd worden als noodzakelijk om de dienst gaande te houden. De minister moet hierop antwoorden, hetgeen reeds in de memorie van beantwoording is gezegd, dat het geheel in de bedoeling der Regering ligt, om alle uitgaven, welke eenig uitstel gedoogen, aan te houden.

Op het aangemerkte door den heer *Hugenholtz* omtrent de Noordelijke spoorwegen, antwoordt de minister, dat hij geheel van het belang der zaak overtuigd is, en dat hij het zich ten pligt zal rekenen, gedurende zijn interim, daaraan de meeste aandacht te wijden en haar, zoo veel mogelijk, te bevorderen. Hij kan de verzekering geven, dat bereids van onderscheidene zijden wordt zamengewerkt om dat doel te bereiken.

Nadat nog enkele punten, tot het hoofdstuk zelf in betrekking staande, tot eenige discussie hadden aanleiding gegeven, en nadat er in comité-generaal over de zaken der maatschappij van weldadigheid is gesproken, wordt de halfjarige credietwet met algemeene stemmen aangenomen.

Hiermede zijn, voor het oogenblik, de werkzaamheden der Kamer geëindigd. Zij is gescheiden tot Dingsdag den 17den Febr. aanstaande, tenzij, zoo als de voorzitter zich uitdrukte, bijzondere omstandigheden eene vroegere bijeenroeping derzelve noodzakelijk maakten.

In de zitting van den 17den heeft de heer *Westerhoff* (bij de beraadslaging van het wets-ontwerp op de middelen) in eene uitvoerige rede geklaagd, evenals dit ook reeds in 1855 door hem was gedaan, over de opdrijving van sommige belastingen, waaraan menig ambtenaar in deze provincie zich, in strijd met de wet, schuldig maakte. Als voorbeelden haalde hij enkele staaltjes van dat laakbaar en onwettig opdrijven aan uit twee niet genoemde gemeenten, en zegt dan dat hij zich wel eens de vraag heeft gedaan »of die opdrijving welligt ook aan onkunde, aan onbekendheid van de administratie met de wezenlijke waarde der belastingvoorwerpen moest worden toegeschreven, aangezien verreweg de meerderheid der ambtenaren bij de directe belastingen, in- en uitgaande regten en accijnsen, in de provincie Groningen vreemdelingen zijn, die, even als of het eene buiten-bezitting des rijks is, er van elders en wel vooral uit Holland naar toe worden gezonden, en dus minder met het volk, zijne levenswijze, zeden en gewoonten en de waarde der belastbare objecten bekend moeten zijn, dan andere die daar geboren en grootgebragt zijn geworden. Van de eenenzestig ambtenaren toch van deze soort, die in de provincie Groningen in dienst zijn, zijn niet minder dan vijfendertig vreemdelingen — Groningers telt men buiten de provincie slechts zeer enkelen — en opmerkelijk is het — en in de onderwerpelijke zaak zeker van veel gewigt, aangezien hierin de ziel van het ligchaam, de drijfveer, die tot handelen en werken aanzet, gezocht moet worden — dat de directeur met al de controleurs vreemdelingen zijn. Daardoor toch kan het gebeuren dat men met Hollandsche zeden en leefwijze in het hart en Hollandschen maatstaf in het oog, en vergetende dat ook de wet een maatstaf voorschrijft, de belastbare objecten in Groningen te groot en te hoog aanziet, en zóó, gediend door gehoorzame en gedienstige schatters, werkelijk te hoog schat en daardoor de belasting opdrijft. Doch wat daar ook van zij, wil men dien weg verder op, wil men, geheel in strijd met de wet, de huurwaarde der woningen tot het dubbele en meer aanslaan, dan zij werkelijk kunnen opbrengen, dan scheure men eerst eenige bladen uit de wet op het personeel en doe ze vervangen door bladen waarop te lezen staat: *naar willekeur der administratie;* dan heeft de zaak althans beter aanzien en schendt men geene wetsbepalingen."

Te *Groningen*, bij de Erven C. M. VAN BOLHUIS HOITSEMA.